

Nesbyen
kommune

Eierskapsmelding

Nesbyen kommune 2024

Foto: Kjersti Rylandsholm

Vedtatt av kommunestyret 12.12.2024 i sak 139/2024.

Innhold

Innledning.....	5
Bakgrunn for eierskapsmeldingen.....	5
Oppbygging av eierskapsmeldingen.....	5
1. Eierstyring.....	6
1.1 Finansielt motivert.....	6
1.2 Politisk motivert.....	6
1.3 Tjenesteproduksjonsmessig motivert.....	6
2. Selskapsformer.....	6
2.1 Valg av selskapsform som ramme for utøvelse av eierskap.....	6
2.2 Kommunale foretak (KF).....	8
2.3 Interkommunalt samarbeid.....	9
2.3.1 Interkommunalt politisk råd (IPR).....	10
2.3.2 Kommunalt oppgavefellesskap (KO).....	10
2.3.3 Vertskommunesamarbeid.....	12
2.4 Interkommunalt selskap (IKS).....	13
2.5 Aksjeselskap (AS).....	15
2.6 Stiftelser.....	17
3. Nesbyen kommunes eierskapspolitikk.....	19
3.1 Definisjon eierskapspolitikk.....	19
3.2 Prinsipper for godt eierskap.....	19
3.2.1 Aktivt eierskap.....	19
3.2.2 Krav rettet mot eier.....	19
3.2.3 Krav rettet mot selskapet.....	20
3.3 Kjøreregler.....	21
3.3.1 De valgte eierrepresentantenes roller.....	21
3.3.2 Politiske avklaringer til møter i generalforsamling eller representantskap.....	22
3.3.3 Rapportering og utvikling av eierstrategien for Nesbyen kommune.....	22
3.3.4 Eiermøte.....	23
3.3.5 Administrativ støtte og koordinering.....	23
3.4 Kapitalstrukturen.....	23
3.5 Eiers løpende avkastning - utbyttepolitikk.....	23
3.6 Tilsyn og kontroll.....	24
3.6.1 Kontrollutvalget skal føre tilsyn med kommunens eierskap.....	24
3.6.2 Selskapskontroll.....	24

3.6.3	Kontrollutvalget bør fokusere på langsiktig eierskap	24
3.6.4	Kontrollutvalgets og revisors rett til å være til stede i det operative eierorgan	25
4.	Oversikt over Nesbyen kommunes eierskap	25
4.1	Mer informasjon om og strategi for de viktigste selskapene	25
4.1.1	Eierstrategi.....	25
4.1.2	Evaluering av det kommunale eierskapet – Er kommunen den rette eier?	27
4.2	Kommunale foretak	28
4.3	Interkommunalt politisk råd	28
4.3.1	Interkommunalt politisk råd Hallingdal (Regionrådet)	28
4.4	Kommunalt oppgavefellesskap.....	28
4.5	Vertskommune	29
4.5.1	Hallingdal barneverntjeneste	29
4.5.2	NAV Hallingdal	29
4.5.3	Hallinghelse	30
4.5.4	IKT Hallingdal	30
4.5.5	Hallingdal familie- og krisesenter	31
4.5.6	Annet vertskommunesamarbeid	31
4.6	Interkommunalt samarbeid (IKS).....	31
4.6.1	Hallingdal Renovasjon IKS.....	31
4.6.2	Viken kommunerevisjon IKS	32
4.6.3	Viken/Buskerud opplæringskontor IKS	34
4.6.4	Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKT (IKA Kongsberg).....	34
4.6.5	Sør-Øst 110 IKS (tidligere Vestviken 110 IKS).....	35
4.6.6	Hallingdal pedagogisk-psykologisk tjeneste og Oppfølgingstjenesten IKS	36
4.6.7	Hallingdal brann- og redning IKS	37
4.7	Aksjeselskap.....	37
4.7.1	Vidju Holding AS	37
4.7.2	Vardar AS	39
4.7.3	Vinn Hallingdal AS.....	40
4.7.4	Nesbyen Turist- og Næringservice AS (NTN).....	40
4.8	Stiftelser.....	41
4.8.1	Stiftelsen Buskerudmuseet.....	41
4.8.2	Nesbyen Frivilligsentral	41
4.8.3	Stiftelsen Hallingspranget.....	42
4.9	Andre selskap og samarbeid.....	42

4.9.1	Kommunal Landspensjonskasse (KLP).....	42
4.9.2	Hallingdal Etablerersenter	43
4.9.3	Landssammenslutningen av vasskraftkommuner (LVK)	43
4.9.4	Forum nye Bergensbanen.....	44
4.9.5	Biblioteksentralen SA.....	44
4.9.6	Kommunens kraftressurser.....	44
5.	Handlingsplan/tiltak	45

Innledning

Bakgrunn for eierskapsmeldingen

Eierskapsmelding 2024 bygger på tidligere eierskapsmelding for 2023, sist vedtatt av kommunestyret i møte 14.12.2023. Det er et krav i lovverket at kommunestyret skal behandle eierskapsmelding minst en gang i valgperioden.

Eierskapsmelding er en oversikt over kommunens eierandeler og deltakelse i selskap, stiftelser og forskjellig type samarbeid. På bakgrunn av blant annet en del enkeltsaker og lovendringer har det blitt stilt strengere krav til hvordan kommunesektoren utøver eierskap.

Eierskapsmeldingen skal gi et helhetlig grunnlag for Nesbyen kommune sin eierskapspolitikk. Den vil også gi et konkret og klart budskap fra kommunen som eier om hvilke krav man stiller og hvilke forventninger man har til det enkelte selskap.

Oppbygging av eierskapsmeldingen

Eierskapsmeldingen er bygget opp i fire deler.

Generelt om eierstyring

Det er foretatt en kategorisering av eierskapet avhengig av hvilke formål kommunen har definert for selskapene sine. Videre omtales utøvelsen av eierstyring i ulike typer selskapsformer.

Nesbyen kommunes eierskapspolitikk

- definisjon av eierskapspolitikk.
- prinsipper for godt eierskap.
- kjøreregler mellom de ulike aktørene som er involvert i kommunalt eierskap.
- kapitalstrukturen i selskapene.
- kommunens utbyttepolitikk.
- tilsyn og kontroll.

Om selskapene Nesbyen kommune deltar i

Det gis en samlet oversikt og presentasjon av samtlige selskap Nesbyen kommune har eierinteresser i og hvilken eierstrategi som ligger til grunn for hvert enkelt selskap.

Handlingsplan

I handlingsplanen er det listet opp konkrete tiltak som skal gjennomføres i kommunevalgperioden og fram til neste rullering av planen.

1. Eierstyring

Å eie er å ville - motiver for selskapsdannelse

En eierstrategi for Nesbyen kommune sine selskaper vil gi retningslinjer for hva kommunen ønsker med selskapene. Strategien vil legge grunnlag for tydeligere retningslinjer til selskapet, for eksempel i forhold til utforming av vedtektene.

Denne Eiermeldingen tar utgangspunkt i en alminnelig antakelse om at når kommunen etablerer et foretak eller selskap, eller går inn som medeier eller deltaker sammen med andre, gjør kommunen det for å oppnå noe.

Hovedidéen er at eierskapet deles inn i nedenstående motiv, og at kategoriene kan bidra til tydeliggjøre kommunens målsetting med selskapene.

1.1 Finansielt motivert

Dersom hovedformålet med eierskapet er å oppnå økonomiske resultater, defineres eierskapet som finansielt. Finansielt formål betyr ikke at eier har en kortsiktig horisont på sitt eierskap eller at eier ønsker å selge aksjene i selskapet. Finansielt formål er naturlig for selskaper som er forretningsmessig orientert og hvor bedriftsøkonomiske lønnsomhetskriterier ligger til grunn for selskapenes arbeid. Avkastningsmålene for hvert enkelt selskap bør fastsettes ut fra selskapsespesifikke forhold.

Et finansielt eierskap kan videre grupperes i to underkategorier. Selv om formålet er å oppnå høyest mulig avkastning kan to ulike strategier legges til grunn. Enten kan eier ha en utviklings- og vekststrategi for selskapet. I denne situasjonen kan eier være innstilt på å holde tilbake overskudd i selskapet for på sikt å oppnå en samlet sett bedre økonomisk avkastning. En annen finansiell strategi kan være en høstingsstrategi. Dersom selskapet er ferdig med vekstfasen og kapitalbehovet fremover er mindre, kan det vurderes om eier tar ut en større del av de årlige overskuddene som utbytte.

Eierskap med et finansielt motiv vil ofte innebære en økonomisk risiko.

1.2 Politisk motivert

Dersom formålet med eierskapet er å ivareta eller utføre kommunale kjerneoppgaver under politisk ansvar eller å posisjonere kommunen, defineres eierskapet som politisk.

1.3 Tjenesteproduksjonsmessig motivert

Med tjenesteproduksjonsmessig motivert menes selskaper som utøver tjenesteproduksjonen på områder kommunen har ansvar for som en alternativ organisering til at kommunens ordinære avdelinger eller virksomheter kunne gjort det.

2. Selskapsformer

2.1 Valg av selskapsform som ramme for utøvelse av eierskap

Bakgrunnen for å tenke gjennom og deretter velge å etablere et foretak eller selskap, eller gå inn som medeier eller deltaker sammen med andre kan være svært ulike. Kommuneloven (2018) regulerer kommunale foretak i kap. 9 og ulike avtaleformer for interkommunalt samarbeid i kap.17-21.

For eksempel er det i forbindelse med etablering av kommunale foretak ofte hensyn til muligheter for mer forretningsmessig drift, konkurranseforholdene for virksomheten, og muligheter for økt konkurranse kvalifisering som ligger til grunn.

Når det gjelder valg av selskapsformer som vertskommunesamarbeid, kommunalt oppgavefelleskap og interkommunale selskaper, er disse ofte begrunnet med mer kostnadseffektiv tjenesteproduksjon og oppgaveløsning ved å samarbeide, endringer i rammebetingelser og eller lovverk, og regionalpolitisk hensyn.

Aksjeselskap blir gjerne brukt i forhold til regional utvikling og i tilknytning til større prosjekter hvor tidshorizonten langsiktig. Samferdsel, energi og næringsutvikling har vært de områdene det har vært vanligst å bruke selskapsformen.

Kommunene står i prinsippet fritt til selv å velge selskapsform, i de tilfellene der selskapsdannelse er aktuelt. Før det avgjøres hvilken selskapsform som er den mest formålstjenlige i forhold til de motiver kommunen har lagt til grunn for selskapsdannelsen, må det gjøres en rekke avveininger. Vurderingen må gjøres med tanke på at selskapsformen står i forhold til de oppgaver og funksjoner selskapet er tenkt å utføre, og hvilke rammebetingelser selskapet trenger. Det legges til grunn at før selskapsformen velges, skal følgende forhold være vurdert:

- Muligheter for politisk styring; muligheter for innretning av aktivt og strategisk eierskap, samt eierkommunens reelle styring gjennom representasjonsmodeller.
- Økonomisk ansvar; hvilke forpliktelser påtar kommunen seg vs. selskapet.
- Risikovurderinger; økonomisk, markedsutsikter, miljø og samfunnssikkerhet, kvalitet og kvantitet av den kommunale tjenesten og forholdet til sluttbruker/innbyggerne.
- Selskapets økonomiske frihet; forpliktelser i forhold til et selskap kontra det å beholde egen beslutningsmyndighet om prioriteringer av ressursbruk.
- Flexibilitet – endring av eierforhold/ samarbeid med private.
- Forholdet til forvaltningslov/offentlighetslov.
- Skatte- og avgiftsmessige forhold.
- Anskaffelsesreglene.
- Arbeidsgiverpolitisk strategi.

I veileder om interkommunalt samarbeid til kommuneloven 2018, er de ulike måtene kommunen kan løse oppgaver på illustrert slik:

Kilde: Figur av Oslo Economics, bearbeidet av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Lovfestede modeller for interkommunalt samarbeid vil ha ulik grad av tilknytning til kommunen. Samarbeidsmodellene er plassert ut fra hvor tett tilknytning de har til kommunen:

Nedenfor presenteres de mest brukte selskapsformene, samt stiftelse:

2.2 Kommunale foretak (KF)

Rettslig stilling og lovgivning

Kommunale foretak er en del av kommunen som rettssubjekt og hjemlet i lov om kommunen og fylkeskommuner (kommuneloven). Kommunelovens kapittel 9 inneholder bestemmelser om kommunalt og fylkeskommunalt foretak. I likhet med en kommunal bedrift, er foretaket en del av kommunen som rettssubjekt. Foretaket er ikke et eget selskap med rettslig eller økonomisk selvstendighet. Det kommunale foretaket er en del av kommunen og er dermed underlagt kommunestyret som øverste myndighet. Gjennom vedtektenes formålsbestemmelse fastsetter kommunestyret den virksomhet foretaket skal drive og den ytre rammen for styrets myndighet. Kommunestyret kan gjennom vedtektene eller andre typer vedtak gi bindende pålegg for foretaket. Både stifting og oppløsning av kommunale foretak vedtas av kommunestyret.

Selskapsformens egnethet

Reglene om kommunalt foretak tar særlig sikte på å gi et alternativ for mer selvstendig organisering av kommunale oppgaver. Organisasjonsformen benyttes som regel når både forretningsmessige og samfunnmessige hensyn skal ivaretas. Det er imidlertid ikke begrensninger i selve loven med henhold til hvilke oppgaver kommunen kan legge inn i et kommunalt foretak.

Styrende organ

Foretaket skal ledes av et styre med alminnelig myndighet til å treffe avgjørelser i foretakets saker. Foretaket ledes av styre og daglig leder. Dette er obligatoriske organer. Dersom ikke kommunestyret har delegert til annet organ å velge foretakets styre, er det kommunestyret selv som velger styremedlemmene. Styret har et overordnet ansvar for organiseringen av foretakets virksomhet. Ledelsesansvaret gjelder ikke bare den forretningsmessige siden av virksomheten, men generelt forvaltningen av de verdier og oppgaver kommunen har lagt til foretaket. Det er styret og daglig leder som opptre utad på kommunens vegne. Det er styret i foretaket som ansetter daglig leder. Daglig leder står i et direkte underordnings- og ansvarsforhold til styret som igjen er underlagt kommunestyret.

Arbeidsgiveransvaret

Daglig leder har det overordnede ansvaret for de ansatte i kommunale foretak. Kommunens overordnede arbeidsgiverpolitikk legger rammene også for kommunale foretak. Dette gjelder blant

annet seniorpolitikk, likestilling, tariffområdet og kompetanseutvikling. Ved brudd i lønnsforhandlinger trer konserntankegangen inn, slik at ved et brudd oppstått i et foretak, får virkninger for hele det vedkommende området i kommunen. Foretaket kan være medlem av Samfunnsbedriftene (tidl. KS Bedrift).

Kommunens økonomiske ansvar og risiko

Som en del av kommunen er foretaket underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. Dette betyr at de kommunale budsjettene setter rammer for foretakets virksomhet, og styret er bundet av kommunens budsjett. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktsmotpart i de avtalene som foretaket inngår.

Styring, tilsyn og kontroll

Kommunens styrings- og kontrollmuligheter er flere og mer omfattende i kommunalt foretak enn i selvstendige selskaper. Av kommuneloven følger det regler om rapporteringsplikt, samt krav om KOSTRA-rapportering. Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret om årsberetning og årsregnskap fra foretakene, før disse behandles av kommunestyret.

Kommunale foretak har en selvstendig stilling i forhold til kommunens administrasjon. Det innebærer at rådmannen ikke har instruksjons- eller omgjøringmyndighet overfor daglig leder. Rådmannen kan imidlertid instruere daglig leder om ikke å iverksette et tiltak eller en sak før kommunestyret har behandlet saken. Rådmannen har dermed mulighet for å legge en slik sak frem for kommunestyret. I saker som foretakene fremmer til kommunestyret har rådmannen etter koml. § 13-1 ansvar for forsvarlig utredning. Rådmannen skal følgelig også i disse sakene legge frem sin vurdering og innstilling til kommunestyret.

Tabell 1. Rammer for utøvelse av eierskap i kommunale foretak KF

EIERSTYRING	KOMMENTAR
Regulert	Kommuneloven kapittel 9: Kommunalt og fylkeskommunalt foretak
Kommunestyret	Kommunestyret er overordnet til styret
Styret	Styret påser at virksomheten drives i samsvar med foretakets formål, vedtekter, kommunens økonomiplan og årsbudsjett og i andre vedtak eller retningslinjer fastsatt av kommunestyret.
Rådmannen	Rådmannen kan instruere foretakets ledelse om at iverksettelsen av en sak skal utsettes til kommunestyret har behandlet saken. I saker som foretaket fremmer til kommunestyret har rådmannen i medhold av kommuneloven § 13-1 ansvar for at saken er forsvarlig utredet.
Vedtekter	Foretaket skal ha vedtekter som angir foretakets formål. I vedtektene kan det fastsettes at styrets vedtak i nærmere angitt saker må være godkjent av kommunestyret selv for å være bindende for kommunen.

Tabellen viser kommunens utøvelse av eierskap gjennom de formelle kanalene for eierstyring.

2.3 Interkommunalt samarbeid

I kommunelov 2018 er det en forutsetning om at tidligere kommunelov § 27-selskaper måtte omdanne seg enten til kommunalt oppgavefelleskap eller interkommunalt politisk råd, alternativt omorganiseres til annen selskapsform (IKS, AS eller SA) senest fire år etter at kommuneloven trådte i kraft. Fristen gikk dermed ut i 2022.

Gjeldende kommunelov (2018) sier dette:

§ 17-1. Interkommunalt samarbeid

Kommuner og fylkeskommuner kan utføre felles oppgaver gjennom et interkommunalt samarbeid.

Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt

oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til. Om samarbeidet omfattes av reglene om offentlige anskaffelser vurderes ut fra reglene om offentlige anskaffelser.

Det er kommunestyrene og fylkestingene i alle deltakerkommunene som selv må treffe vedtak om omdanning til ny selskapsform og vedta ny samarbeidsavtale (eller selskapsavtale om man velger omdanning til IKS).

2.3.1 Interkommunalt politisk råd (IPR)

Kommuneloven sier dette:

§ 18-1. Interkommunalt politisk råd

To eller flere kommuner eller fylkeskommuner kan sammen opprette et interkommunalt politisk råd. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette et slikt råd.

Et interkommunalt politisk råd kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak. Rådet kan likevel gis myndighet til å treffe slike vedtak om interne forhold i samarbeidet og til å forvalte tilskuddsordninger.

Rådets navn skal inneholde ordene interkommunalt politisk råd eller forkortelsen IPR.

De øvrige kapitlene i denne loven gjelder på tilsvarende måte så langt de passer for interkommunale politiske råd.

Hallingtinget behandlet sak om interkommunalt politisk råd 27.-28.10.2022 i sak 15/22, med følgende vedtak:

1. Kommunestyra i kvar kommune vedtek at Regionrådet for Hallingdal, slik det er organisert i dag opphøyrer 31.12.2022
2. Det nye regionale politiske samarbeidet mellom kommunane i Hallingdal blir organisert som eit interkommunalt politisk råd etter kommunelova §18.1 frå og med 01.01.2023. Namnet på rådet skal vere «Hallingdal interkommunale politiske råd», til dagleg kalla «Regionrådet for Hallingdal»
3. Hallingtinget sender samarbeidsavtala og viljeserklæring for Hallingdal interkommunale politiske råd til godkjenning i kommunestyra i kvar kommune.
4. Representantskapet består av ordførarar, varaordførarar og tre representantar frå kvar kommune, til dagleg kalla «Hallingtinget».

2.3.2 Kommunalt oppgavefellesskap (KO)

Rettslig stilling og lovgivning

Samarbeid mellom flere kommuner og fylkeskommuner kan organiseres som et kommunalt oppgavefellesskap og er regulert i kommuneloven kapittel 19. I henhold til loven skal det opprettes en skriftlig samarbeidsavtale. Samarbeidsavtalen skal blant annet fastsette om oppgavefellesskapet er et eget rettssubjekt eller ikke.

Selskapsformens egnethet

Kommunalt oppgavefellesskap egner seg der det er hensiktsmessig og samarbeide mellom flere kommuner om tjenester og lovpålagte oppgaver. Oppgavefellesskap er en forholdsvis enkel

samarbeidsform, og enklere enn IKS. Kommunalt oppgavefellesskap er ikke underlagt en kommunedirektør, det kan derfor gi likere innflytelse fra samtlige kommuner. Selskapsformen er særlig aktuell i samarbeid med begrenset behov for å koordinere med resten av kommunen, og der deltakerkommunene ønsker like formelle påvirkningsmuligheter.

Styrende organ

Representantskapet er det øverste organet i oppgavefellesskapet og det eneste obligatoriske organet. Det må ikke være færre enn to representanter i representantskapet og hver deltaker må ha minst en representant. Hvert kommunestyre velger selv sine medlemmer og minst like mange varamedlemmer. Det er representantskapet som velger leder og nestleder, med mindre noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen.

Det kan oppnevnes et styre og det kan ansettes en daglig leder som forstår den daglige ledelsen i oppgavefellesskapet. Eventuell daglig leder i oppgavefellesskapet kan ikke være medlem i representantskapet. Representantskapet og eventuelt andre styringsorgan er ansett som et folkevalgt organ etter koml. § 5-1, jf. § 5-2 og må følge kommunelovens regler for folkevalgte organ. Et oppgavefellesskap kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak, dette gjelder selv om selskapet er et selvstendig rettssubjekt eller ikke. Deltakerne kan likevel gi oppgavefellesskapet myndighet til å treffe slike vedtak der det handler om interne forhold.

Arbeidsgiveransvaret

Dersom kommunalt oppgavefellesskap ikke organiseres som et eget rettssubjekt vil kommunen ha arbeidsgiveransvar for de ansatte, og være bundet av de avtalene som oppgavefellesskapet inngår. Når oppgavefellesskap er et eget rettssubjekt har oppgavefellesskapet myndighet til for eksempel å ansette, si opp og suspendere ansette uten at deltagerne gir myndighet til dette.

Kommunens økonomiske ansvar og risiko

I kommunalt oppgavefellesskap har den enkelte deltakeren ubegrenset økonomisk ansvar for oppgavefellesskapets forpliktelser, tilsvarende som ved interkommunalt selskap. Dersom deltakernes ansvarsandel skal avvikes fra eierandelen må dette fremgå av samarbeidsavtalen. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser og ingen av deltakerne kan påta seg solidaransvar for fellesskapets forpliktelser. Representantskapet skal utarbeide eget årsbudsjett innenfor de rammene som er vedtatt av kommunestyret, det skal også utarbeides eget årsregnskap og egen årsberetning.

Styring, tilsyn og kontroll

Kommunelovens saksbehandlingsregler vil i hovedsak gjelde for et kommunalt oppgavefellesskap. Blant annet skal kontrollutvalget varsles om møter i representantskapet og har rett til å være til stede under møtene.

Tabell 2. Rammer for utøvelse av eierskap i kommunalt oppgavefellesskap.

EIERSTYRING	KOMMENTAR
Regulert Representantskapet	Kommuneloven kapittel 19: Kommunalt oppgavefellesskap Representantskapet er det eneste obligatoriske organet og det øverste organet i et kommunalt oppgavefellesskap. Representantskapet er et folkevalgt organ etter koml. § 5-1 og må følge kommunelovens regler. Oppgavene til representantskapet er blant annet å treffe vedtak om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Det kan opprettes et styre, representantskapet har da full instruksjons- og omgjøringsrett ovenfor styret. Representantskapsmedlemmene representerer sine respektive kommuner og fylkeskommuner i selskapsforholdet.
Vedtekter Samarbeidsavtale	Det skal opprettes en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltagerne. Koml. § 19-4(4) fastsette hvilket materielt innhold samarbeidsavtalen minimum skal ha. Foretaket skal ha vedtekter som fastsetter foretakets formål.

2.3.3 Vertskommunesamarbeid

Rettslig stilling og lovgivning

En kommune (samarbeidskommune) kan gjøre avtale med en annen kommune (vertskommune) om at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe avgjørelser etter delegert myndighet fra samarbeidskommunen i enkeltsaker eller saker som ikke er av prinsipiell art, jf. koml. kap. 20.

Grunnlaget for samarbeidet er samarbeidsavtalen om vertskommunesamarbeid. Denne avtalen må vedtas av kommunestyret selv.

Selskapsformens egnethet

Vertskommunesamarbeid brukes gjerne når kommuner skal samarbeide om lovpålagte oppgaver eller mer individrettede tjenester. Samarbeidsmodellen brukes typisk ved samarbeid om regelstyrte oppgaver som innebærer myndighetsutøvelse eller krever særskilt kompetanse, for eksempel individrettede tjenester som barnevern, sosiale tjenester eller helsetjenester. Vertskommunen kan delegeres myndighet i alle de samme typene saker som enhver kommune ellers kan delegere internt i kommunen til kommunedirektøren. Vertskommunesamarbeid kan enten organiseres med delegering til kommunedirektør i vertskommunen eller med en felles folkevalgt nemnd.

En annen mulighet er at flere kommuner er vertskommune. Kommunene må i så fall inngå egne samarbeidsavtaler for hvert enkelt samarbeid og delegeres myndighet til å fatte vedtak for ulike saksområder. Et eksempel kan være at tre kommuner inngår administrative vertskommunesamarbeid på tre ulike områder, og hvor hver av deltakerne er vertskommune for ett av samarbeidsområdene. Denne måten å organisere seg på kan være mindre «sentraliserende», siden hver av deltakerkommunene får forvalte og utvikle et fagområde på vegne av de andre deltakerkommunene.

Dersom en gruppe kommuner ønsker å knytte seg til hverandre gjennom gjensidige og faste samarbeid på flere områder, kan kommunene velge å inngå en overordnet avtale om dette. En slik avtale vil i så fall ikke være regulert av kommuneloven, men kommer i tillegg til krav om samarbeidsavtale og delegeringsvedtak for hvert enkelt samarbeid.

Styrende organ

Kommunedirektøren i vertskommunen er delegert myndighet fra samarbeidskommunen i et administrativt vertskommunesamarbeid. Felles folkevalgt nemnd er øverste organ der slik nemnd er opprettet. For begge disse formene for samarbeid kan samarbeidskommunen gi vertskommunen instruks om utøvelse av myndighet i saker som bare gjelder samarbeidskommunen eller innbyggere der. Slik instruks blir gitt eller delegert fra kommunestyret i samarbeidskommunen.

Arbeidsgiveransvar

Vertskommunen har arbeidsgiveransvar for ansatte, dersom ikke annet er avtalt.

Kommunens økonomiske ansvar og risiko

Samarbeidsavtalen skal regulere økonomiske forhold, bl.a. ved inn- og utreden i samarbeidet, rapportering m.m.

Styring, tilsyn og kontroll

Når et vertskommunesamarbeid opprettes, skal deltakerkommunene inngå en skriftlig samarbeidsavtale. Samarbeidsavtalen skal vedtas av kommunestyrene i alle deltakerkommunene. Kommuneloven § 20-4 tredje og fjerde ledd fastsetter nærmere krav til hva en slik avtale skal inneholde. Kommunen kan i avtalen bl.a. sikre seg innsynsrett. Kommunen kan også trekke tilbake

myndighet som er delegert fra en samarbeidskommune til en vertskommune i enkeltsaker eller generelt.

Tabell 3. Rammer for utøvelse av eierskap i vertskommunesamarbeid.

EIERSTYRING	KOMMENTAR
Regulert Kommunestyret	Kommuneloven kapittel 20: Vertskommunesamarbeid Administrativt vertskommunesamarbeid jf. koml. § 20-2: En kommune (samarbeidskommune) kan avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning. Dette gjelder på tilsvarende måte mellom fylkeskommuner. Kommunestyret eller fylkestinget delegerer selv myndighet til å treffe vedtak som er nevnt i første ledd, ved å instruere kommunedirektøren i egen kommune eller fylkeskommune om å delegere myndigheten til kommunedirektøren i vertskommunen. Folkevalgte organer i vertskommunen har ikke instruksjons- eller omgjøring myndighet i saker der myndigheten er delegert etter andre ledd. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om hvordan den delegerte myndigheten skal utøves i saker som bare gjelder samarbeidskommunen eller dens innbyggere. Hvis vertskommunen treffer vedtak etter delegert myndighet fra en samarbeidskommune, kan samarbeidskommunen omgjøre vedtaket etter reglene i forvaltningsloven § 35 første ledd.
Felles folkevalgt nemnd	Vertskommunesamarbeid kan også organiseres med en felles folkevalgt nemnd, jf. koml. § 20-3. Deltakerne kan gi nemnda myndighet til å treffe vedtak i alle typer saker hvis ikke noe annet følger av lov. Det skal skje ved at kommunestyrene eller fylkestingene selv delegerer den samme myndigheten til nemnda. Nemnda kan gi kommunedirektøren i vertskommunen myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning.
Vedtekter Samarbeidsavtale	Det skal opprettes en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltakerne. Koml. § 20-4 fastsetter hvilket materielt innhold samarbeidsavtalen minimum skal ha. Foretaket skal ha vedtekter som fastsetter foretakets formål.

2.4 Interkommunalt selskap (IKS)

Rettslig stilling og lovgivning

Samarbeid mellom flere kommuner og/eller fylkeskommuner kan organiseres som interkommunalt selskap etter lov av 29. januar 1999 nr. 6. Loven hjemler at interkommunale selskap er egne rettssubjekt, som både rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene. Selskapet har følgelig sin egen formue og sine egne inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettssaker og overfor forvaltningsmyndighetene.

Selskapsformens egnethet

I et interkommunalt selskap kan kun kommuner og fylkeskommuner være deltakere. Lovpålagte oppgaver, samt tjenester der det kan være regningssvarende og strategisk å løse oppgavene felles er eksempler på virksomhet som egner seg for denne selskapsformen. Tilsvarende gjelder regionale utviklingsoppgaver, prosjekter og anlegg. Myndighets- og forvaltningsoppgaver vil kreve overføring av myndighet dersom oppgavene legges til et interkommunalt selskap, og det kan være begrensninger i særlovgivning som gjør at kommunestyret ikke kan delegere slik myndighet. Slike vurderinger må gjøres i forhold til at selskapet er eget rettssubjekt.

Styrende organ

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og

deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet. Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Gjennom en rekke bestemmelser legger loven om interkommunale selskaper særlige oppgaver til representantskapet. Dette gjelder fastsettingen av regnskap, budsjett, økonomiplan og valg av revisor, samt vedtak om salg eller pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, eller vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne.

Det skal utformes en selskapsavtale (vedtekter) og loven oppstiller minimumskrav til innhold. I selskapsavtalen kan det dessuten fastsettes at visse saker som ellers hører innunder styrets forvaltningsmyndighet, må godkjennes av representantskapet.

Samlet sett gir disse bestemmelsene deltakerkommunene i utgangspunktet større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir deltakerne i et aksjeselskap. Denne utvidede innflytelsen har først og fremst sammenheng med selskapsdeltakernes ubegrensede ansvar for selskapets forpliktelser. Når deltakerne påtar seg et større ansvar er det også naturlig at styringsmulighetene utvides. Det er imidlertid også slik at dette ikke er mer enn et utgangspunkt. Bakgrunnen for dette er at det også, vil være mulig å øke eiernes styring og kontroll ved for eksempel å regulere i en eieravtale at nærmere angitte saker må behandles av representantskapet (eierorganet).

I en eieravtale vil deltakerinteressene i selskapet kunne tydeliggjøres og det kan pålegges representantskapet å utføre og å føre tilsyn med visse styringsoppgaver overfor styret. Eksempler på dette kan være krav om interne kontrollsystem, økonomistyringsregler, strategiutvikling og finansforvaltning.

Et interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Det hører under styret å forvalte selskapet på vegne av deltakerkommunene. Styret leder selskapets virksomhet og det har ansvar for de verdier som deltakerne har i selskapet, brukes forsvarlig og i tråd med formålet for selskapet. I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter.

Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

Arbeidsgiveransvaret

Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet. Ansatte har selskapet som sin arbeidsgiver, med daglig leder som øverste administrative leder. Utvikling av arbeidsgiverpolitisk strategi for selskapet tilligger styret å påse, dersom ikke annet er bestemt i selskapsavtalen. Lov om interkommunale selskaper regulerer ansatte sin representasjon i styret.

Kommunens økonomiske ansvar og risiko

Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en prosent eller en brøkdel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Gjennom selskapsavtalen kan ansvaret

begrenses. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser. I selskapsavtalen kan det hjemles muligheter for å bygge opp fond for gjennomføring av investeringer og til nødvendig driftskapital. Fondsopbyggingen skal stå i forhold til selskapets oppgave og forpliktelser. Av Lov om interkommunale selskaper § 29 følger det at etter forslag fra styret eller med styrets samtykke kan representantskapet beslutte utdeling av selskapets midler. Det kan skje etter regnskapet for sist regnskapsåret er fastsatt.

Styring, tilsyn og kontroll

Viser til forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper. KOSTRA-forskriften gir regler om periodevis rapportering, samt krav om KOSTRA – rapportering. Av lov om interkommunale selskaper § 18 følger det at selskaper hvor deltakerne betaler tilskudd, er selskapets budsjett ikke endelig før deltakerkommunenes budsjetter er behandlet jf. kommuneloven §§ 14-2 og 14-3. Av dette følger det at representantskapet sitt budsjettvedtak ikke er endelig før deltakere har avsluttet sin økonomiplanbehandling ved utgangen av året.

Tabell 4. Rammer for utøvelse av eierskap i interkommunale selskaper IKS.

EIERSTYRING	KOMMENTAR
Regulert Representantskapet	<p> Lov om interkommunale selskaper Deltakerne utøver sin myndighet i selskapet gjennom representantskapet. Representantskapet er selskapets øverste myndighet og behandler selskapets regnskap, budsjett og økonomiplan og andre saker som etter loven eller selskapsavtalen skal behandles i representantskapet.</p> <p>Representantskapsmedlemmene representerer sine respektive kommuner og fylkeskommuner i selskapsforholdet. Vedkommende kommune har instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet. Dette innebærer at flertallet i kommunestyret eller det organ som har fått myndighet til det, kan gi sine representanter instruks om stemmegivning i representantskapet. Representantskapet har generell instruks- og omgjøringsmyndighet ovenfor styret. Representantskapets leder plikter å innkalle representantskapet til møte når en av deltakerne krever det for behandling av en bestemt angitt sak.</p>
Vedtekter Selskapsavtale	<p>Selskapsavtalene fastsetter selskapets formål, deltakers innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser ovenfor selskapet. Bestemmelser om eierstyring kan innarbeides i vedtektene, for eksempel kan det avtales en lengre frist for innkalling til representantskapet, eller at visse typer saker skal legges frem for deltakerkommunene (eierkommunene) før styret fatter vedtak i saken.</p>

2.5 Aksjeselskap (AS)

Rettslig stilling og lovgivning

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1997 nr. 44. Selskapet er eget rettssubjekt. Det viktigste trekket ved aksjeselskapsformen er at aksjeeierne ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital. Aksjekapitalen i et aksjeselskap må være på minimum kr 30.000. Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapets inntekter og formue.

Selskapsformens egnethet

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Lovgivningen setter ingen

grenser for hvem som kan være aksjeeier i et aksjeselskap. Selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere. Selskapsformen innebærer altså fleksibilitet på eiersiden. Innretningen av selskapsformen (se lovverket) bygger på den risiko som slik konkurranseeksponert virksomhet innebærer. Selskapsformen egner seg der kommunen ønsker å ha et helt avklart begrenset ansvar – til innskutt kapital.

Styrende organ

Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. Generalforsamlingen kan treffe vedtak i alle selskapsaker, med mindre loven forbeholder avgjørelsesmyndigheten for andre organer. Som selskapets øverste myndighet kan generalforsamlingen instruere andre selskapsorganer, omgjøre deres beslutninger eller treffe direkte avgjørelse i andre selskapsorganers saker med mindre lov på særskilte områder fratar generalforsamlingens dens myndighet. Det er gjennom generalforsamlingen aksjeeierne utøver den øverste myndighet i selskapet.

I generalforsamlingen møter kommunen normalt med en representant. Dette kan være ordføreren, jf. kommunelovens § 9. Dersom ordføreren selv ikke møter, kan kommunen være representert med en fullmektig. Kommunestyret kan før generalforsamlingen avholdes treffe vedtak som binder opp representantens stemmegivning på generalforsamlingen. I selskaper hvor kommunen eier samtlige aksjer, kan kommunestyret beslutte at et samlet kommunestyre skal utgjøre generalforsamlingen. Det kan også besluttes at et annet utvalg skal utgjøre generalforsamlingen. Det vil allikevel være slik at det må stemmes samlet for selskapets aksjer når kommunestyret/formannskapet er generalforsamling. Aksjonæravtaler benyttes ofte for å detaljere forholdet mellom aksjonærene. Aksjonæravtalen kan regulere ulike eierspørsmål så som stemmerett, fordeling av styreplasser, innsynsrett, innskuddsplikt og forkjøpsrett. Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet. Som hovedregel er det styret som ansetter daglig leder og er dennes overordnede. Daglig leder skal styre selskapet etter de planer, retningslinjer og prinsipper styret har vedtatt.

Styring og kontroll

En aksjonær har ulike rettigheter i et selskap beroende på hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. For kommunen er det derfor viktig at eierandelen er tilpasset kommunes formål med eierskapet. Dersom kommunen har strategiske målsetninger for sitt eierskap, bør kommunen ha kontroll med selskapet ved å eie 50 % eller mer av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Dersom kommunen ønsker maksimal frihet over selskapet, bør kommunen eie selskapet fullt ut. Dersom eierskapet er av mer finansiell karakter, er det ikke så betydningsfullt hvor stor andel av selskapet kommunen eier.

- 100 % (aksjer og stemmer)
I en slik situasjon trenger ikke eieren å ta hensyn til rettigheter og regler som ellers gjelder for å verne de øvrige aksjonærene. Et heleid selskap kan ses på som et datterselskap i et konsern, der kommunen representerer konsernet eller morselskapet.
- 90 % (aksjer og stemmer)
Dersom en aksjonær eier over 90 % av aksjekapitalen og stemmene i et aksjeselskap, kan vedkommende majoritetsaksjonær tvangsutløse de øvrige aksjonærene i selskapet, og konsernbidrag kan gis mellom selskap i konsernforhold.
- 67 % (stemmer)
Vedtak om endring av et selskaps vedtekter forutsetter minst to tredeler av stemmene. Det samme gjelder beslutninger om fusjon eller fisjon, vedtak om forhøyelse eller nedsettelse av

aksjekapitalen, opptak av konvertible lån, vedtak om omdanning og vedtak om oppløsning av selskapet.

- 50 % (stemmer)

Eksempel på beslutninger som fattes med alminnelig flertall er valg av styremedlemmer, godkjenning av årsregnskap og vedtak om utdeling av utbytte. Vedtak og aksjonæravtaler kan regulere behov for bredere, men ikke snevrere tilslutning ved slike saker.

- 34 % (stemmer)

Dersom en aksjonær har mer enn en tredjedel av stemmene, vil denne normalt ha negativ kontroll over mange av de vesentligste beslutningene i selskapet. Særlig gjelder dette vedtektsendringer.

Kommunens økonomiske interesser

Økonomisk risiko i forhold til eierandel i aksjeselskaper er direkte knyttet til verdien av aksjekapitalen som kommunen har skutt inn. Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder.

Ønsker kommunen(e) som eier selskapet å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemisjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen. Innenfor rammen av aksjeloven kan det gjennom aksjonæravtalen hjemles ytterligere handlingsregler for disponering av selskapets overskudd. Dette vil være bindende for styrets innstilling og generalforsamlingens vedtak.

Tabell 5. Ramme for utøvelse av eierskap i aksjeselskaper AS

EIERSTYRING

Regulert

Generalforsamling

Vedtekter

Aksjonæravtale

KOMMENTAR

Lov om aksjeselskaper

Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. I dette ligger det at generalforsamlingen kan treffe vedtak i alle selskapsaker, med mindre loven forbeholder avgjørelsesmyndigheten for andre organer. Dernest ligger det i generalforsamlingens stilling som selskapets øverste myndighet at generalforsamlingen kan instruere andre selskapsorganer, omgjøre deres beslutninger eller direkte treffe avgjørelse i andre selskapsorganers saker med mindre loven på særskilte områder fratrukker generalforsamlingen den myndigheten. Generalforsamlingen godkjenner selskapet årsregnskap og årsberetningen samt eventuelle andre saker som vedtektene har lagt til den ordinære generalforsamlingen å avgjøre.

Utenfor generalforsamlingen har aksjeeierne ingen myndighet i selskapet. Styret skal innkalle til ekstraordinær generalforsamling når aksjeeiere som representerer minst en tidel av aksjekapitalen, skriftlig krever det for å få behandlet et bestemt angitt emne.

Stiftelsesdokument med vedtekter inneholder en del bestemmelser som identifiserer og konkretiserer selskapsforholdet, jf. aksjeloven § 2-1. Bestemmelser om eierstyring kan innarbeides i vedtektene, for eksempel at andre saker enn de obligatoriske etter loven skal behandles på ordinær generalforsamling eller det kan fastsettes at visse saker skal forelegges generalforsamlingen, enten slik at de saker det gjelder, skal være godkjent av generalforsamlingen for at det skal foreligge et gyldig vedtak, eller slik at saken forelegges til informasjon før det treffes vedtak.

2.6 Stiftelser

Rettslig stilling og lovgivning

Stiftelser er regulert i stiftelsesloven av 15. juni 2001 (ikrafttredelse av 1. januar 2005). En stiftelse skiller seg fra de andre selskapsformene ved at den ikke har noen eiere eller deltakere. Stiftelsen er

selveiende. Når stiftelsen først er opprettet har stifterne ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført stiftelsen.

Egnethet

En stiftelse vil kunne være en egnet organisasjonsform for løsning av bestemte oppgaver som man ønsker å skille ut og gi full selvstendighet. Siden en stiftelse ikke kan ha eiere, kan en kommune ikke øve innflytelse i stiftelsen på grunnlag av eierskap. Dette kan fremstå som en betydelig ulempe, men samtidig gi mulighet for å sikre verdier under skiftende forhold.

Lovverket for stiftelser er de siste årene blitt en del endret. Reglene for avvikling av stiftelser er komplekse. Både styret og stifterne må godkjenne avviklingen. I tillegg stilles det krav om godkjenning hos Stiftelsestilsynet før den formelle avviklingen kan finne sted.

Styrende organ

Stiftelsen ledes av et styre oppnevnt i tråd med vedtektene i stiftelsen. Stiftelsen må ha et bestemt formål, og anses uegnet dersom kommunen ønsker noen form for styring, innflytelse eller kontroll.

3. Nesbyen kommunes eierskapspolitikk

3.1 Definisjon eierskapspolitikk

Eierskapspolitikken er de overordnede premisser kommunen legger til grunn for forvaltning av sine selskaper og eierandeler. Litt spisst kan det sies at eierskapspolitikken er de krav kommunen stiller til seg selv som eier. Politiske temaer her kan være spørsmål om praktisering av mer-offentlighet, premisser for valg av styremedlemmer, premisser for valg av selskapsorganisering og premisser for hvordan eierstyring skal skje.

Det er viktig at det er størst mulig tverrpolitisk enighet om eierskapspolitikken og at denne er drøftet på overordnet nivå før eierskapsstrategien (se del IV) for hvert enkelt selskap utformes.

Eierskapspolitikk er å være seg bevisst at aksjonærer i et aksjeselskap har myndighet i en generalforsamling, og som deltaker i et Interkommunalt Selskap har deltakerne myndighet i representantskapet. Kommunen som eier velger representanter til å utøve sin myndighet på generalforsamling eller i representantskapet.

3.2 Prinsipper for godt eierskap

Hensikten med utarbeidelsen av felles prinsipper for kommunenes eierskap er å bidra til god forvaltning og utvikling av selskap og samarbeid i regionen, ved å tydeliggjøre styringssignaler i samsvar med de målsetninger kommunene har for sitt eierskap. Prinsippene vil danne grunnlag for klarere retningslinjer til selskapene og forenkle samarbeidet med de andre eierne. Prinsippene bør gjøres gjeldende uavhengig av selskapsform og hvilken målsetning kommunen(e) har med selskapet eller samarbeidet, og bør følgelig legges til grunn for alt eierskap hvor kommunen har vesentlige eierinteresser.

3.2.1 Aktivt eierskap

Kommunen kan og bør være en aktiv eier selv om det er opprettet et selskap innen tjenesteområdet. Forutsetningen er at det gjøres et klart skille mellom politikk (kommunestyret) og utøvelse av aktivt eierskap i generalforsamling eller representantskap (utøvende eierorgan).

- Politiske diskusjoner skal tas i kommunestyret, der hele kommunenes tjenesteproduksjon settes i fokus.
- Kommunen skal gi instruksjoner/signaler til sine representanter i det operative eierorganet (generalforsamling/representantskap) – disse representerer kommunestyrets flertall og skal stemme likt.
- Eierskapsrepresentantene skal ivareta kommunens interesser og har myndighet til å stemme på generalforsamlingen/representantskapsmøtene.
- Forslag til vedtektsendringer skal behandles i kommunestyret før det behandles i generalforsamling eller representantskap.

Politiske føringer fra kommunestyret gjelder for kommunens representant(er) i eierorganet, men ikke for styremedlemmer.

3.2.2 Krav rettet mot eier

1. Det skal være åpenhet knyttet til Nesbyen kommunes eierskap.
 - a. Meroffentlighet skal være et prinsipp.
 - b. Det skal være åpenhet rundt eierkommunenes forslag til valg av styremedlemmer.
 - c. Det skal være åpenhet rundt godtgjørelse til styret.

2. Før en mulig selskapsdannelse skal det i saksbehandlingen analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette et selskap fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering.
 - a. Tilsvarende analyse bør gjøres ved utarbeiding av eierstrategi.
3. Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
 - a. Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
 - b. Det bør utarbeides en aksjonær-/eieravtale som beskriver forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapets virksomhet og valg av styret.
4. Eier gir klare formål for selskapet gjennom tydelige formuleringer i vedtekter. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
 - a. Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig (utover fire år).
 - b. Eierne i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet. Herunder bør fokuseres hvordan eierne sammen med styret skal kunne påvirke utviklingen av selskapet med utgangspunkt i selskapets behov.
 - c. Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse av hvorfor kommunen er engasjert i selskapet.
 - d. Eier bør sikre at generalforsamling eller representantskapet får med i selskapets vedtekter at selskapene skal utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.
 - e. Det bør være klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at selskap hvor kommunen står som eier forfordes i forhold til andre selskap, eller at det stilles for lave krav fra eier eller på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn (kryss-subsidiering).
 - f. Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet, eller konkurranseeksponeres, bør tydelig fremgå av vedtekter eller selskapsavtale.
 - g. Ved tjenesteleveranse fra selskapet til de samme eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtaler.
 - h. Eieren bør gi tydelig signaler i eiermelding om det enkelte selskap om krav til resultat og rapportering og på hva som forventes av virksomheten. Det er naturlig at eier måler resultatkrav uttrykt med avkastning på den kapitalen de forvalter, krav til kundetilfredshet og HMS forhold, samt likestillingskrav i forhold til styrende organer.
 - i. Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.
5. Eiermelding utarbeides om kommunenes samlede eierskap

3.2.3 Krav rettet mot selskapet

1. Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
2. Selskapene bør rapportere etter prinsippet om bærekraftig utvikling, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.
3. Eierne skal likebehandles.
4. I aksjeselskaper bør innkalling og saksdokumenter til generalforsamling sendes minst fire uker før generalforsamlingen.
5. For interkommunale selskaper skal innkalling og saksdokumenter til representantskapsmøte sendes minst fire uker før møtet skal holdes.

6. Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.
 - a. Finansieringen av selskapet må tilpasses typen av virksomhet.
 - b. Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.
 - c. Selskapet bør ha en strategi på kapitalbinding - stor kapital kan anses å ikke være ønskelig for kommunen.
7. Lønns- og incentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskapingen.
 - a. Hovedprinsippet bør være at selskapene med kommuner som eier følger kommunal lønnsstrategi.
8. Styreinstruks utarbeides i alle selskaper.
9. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.
 - a. Styresammensetningen må sees i forhold til formål og lovkrav om kjønnsbalanse, ulike selskaper krever ulike tilnærminger til styrets sammensetning.
 - b. Det er viktig at styret velges med fokus på selskapets behov, kompetanse og styrets totale sammensetning.
 - c. Kommunen bør være representert i styret, så langt mulig.
 - d. I selskaper med betydelige sektorpolitiske målsettinger bør det vurderes konkret om styrets medlemmer bør ha nær tilknytning til kommunens politiske og administrative ledelse.
 - e. Det anbefales at man er kritisk til bruken av ledende politikere i selskapsstyrene (jf. habilitet i kommuneloven).
 - f. Menig politisk deltakelse i styrene i politisk motiverte selskap kan gi økt engasjement og kunnskap om selskapsstyring.
10. Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til service, kontroll, strategi og ressursituasjon. Styret bør:
 - a. Tilrettelegge for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.
 - b. Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
 - c. Utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.
 - d. Bevisstgjøre nye styremedlemmer om ansvar og rolle.
11. Forslag til opprettelse av datterselskap eller medeierskap i andre selskap skal behandles i kommunestyret eller formannskap før det behandles i generalforsamling eller representantskap jf. kjørereglene i kapittel 3.3.

3.3 Kjøreregler

3.3.1 De valgte eierrepresentantenes roller

- a. De valgte representantene skal ivareta kommunens interesser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan – generalforsamling eller representantskap, evt. representasjon regulert i samarbeidsavtale.
- b. Der det er mer enn én representant valgt av kommunestyret, skal det utpekes en fraksjonsleder som har særlig ansvar for koordinering i forkant av eiermøter (generalforsamling/representantskap) i selskapet.
- c. I enkeltsaker av prinsipiell eller av stor betydning kan kommunestyret og/eller formannskapet instruere representantene før møtet i generalforsamling eller representantskap.

- d. De(n) valgte representanten(e) plikter å avklare eiernes syn før møter i selskapenes eierorganer (generalforsamling/representantskap).
- e. I styrene løses oppgaver til beste for selskapets utvikling og i samsvar med eiernes styreinstruks (se pkt 3.2.3 pkt 8).

3.3.2 Politiske avklaringer til møter i generalforsamling eller representantskap

De valgte representantene fra Nesbyen kommune til eiermøter skal ha anledning til å få en eventuell politisk avklaring i forkant av møter i selskapene. Det gjelder alle saker, både av generell karakter og i saker av uvanlig art eller stor betydning spesielt. Generelt sett er det viktig å understreke viktigheten av en god dialog. Avklaringene skjer på følgende måte:

Tabell 6. Politiske avklaringer i forkant av møte i selskapene

INNMELDING AV SAK	AVKLARING	TILBAKEMELDING
Før selskapet oppretter eller går inn som eiere i andre selskap (Dette punkt gjelder selskap hvor Nesbyen kommune eier 20 % eller mer av aksjene).	Saken meldes til ordføreren sammen med styrets vedtak. før behandling i Generalforsamling eller Representantskapet.	Saken krever positivt vedtak i kommunestyret.
Representanten melder inn sak til ordføreren 10 dager før formannskapet.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og kommunedirektør.	Blir eventuelt sak i åpen eller lukket møte i formannskapet. Formannskapet foretar den nødvendige avklaring og skal motta tilbakerapportering.
Representanten melder inn hastesak til ordfører.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og kommunedirektør.	Ordfører gir svar til representanten. Svaret er kommunens råd/syn på saken.
Representanten melder spørsmål om en sak til oppklaring.	Sekretariatsfunksjon hos kommunedirektøren.	Kommunedirektøren gir svar.

3.3.3 Rapportering og utvikling av eierstrategien for Nesbyen kommune

Det etableres en rutine for et årlig kommunestyremøte hvor rapportering fra selskapene skal samles, og kommunens eierstrategi drøftes samlet. Eventuelle endringer i strategi og/eller tiltak i forhold til enkelt selskaper skal behandles i dette møtet.

- a. Kommunens samlede eierstrategi utformes og følges opp av kommunestyret.
- b. Årsrapport og årsregnskap fra selskapene legges frem for kommunestyret.
- c. Ett av kommunestyrets møter forbeholdes eierstyring. Her vektlegges følgende punkter:
 - utviklingen i selskapene generelt og i forhold til utvalgte nøkkeltall
 - risiko og framtidsutsikter
 - behov og ønsker om mulige endringer og tiltak

3.3.4 Eiermøte

I tillegg til oppfølging gjennom de lovfestede organ kan det i noen tilfeller være nyttig å gjennomføre eiermøter. Et eiermøte kan sikre en løpende dialog mellom eier og styret i virksomheten om saker som anses som viktige og prinsipielle. Eiermøtene er uforpliktende for selskapets organer. Det er ikke her eierne skal gi styret og daglig leder instruksjoner og signaler. Kommunen skal heller ikke blande seg i virksomhetens daglige drift. I eiermøtene kan eierne diskutere strategier for selskapene uten at noen forplikter seg. Eiermøtene kan gjerne benyttes til å gi styringssignaler til selskapets styre fra eierne før saker av stor betydning skal behandles og føre fram til beslutning. Eiermøtet kan også gi en indikasjon på forhold som er politisk omdiskuterte, og som dermed bør forankres i kommunestyret.

Eiermøter kan også gjøre eierne bedre i stand til å forvalte sine eierinteresser i de lovfestede eierorganene. Eksempelvis kan eiermøtene benyttes til å informere eierne om virksomheten eller endringer i selskapets rammebetingelser.

3.3.5 Administrativ støtte og koordinering

Kommunedirektøren vil bistå de folkevalgte representantene. Med det menes det at kommunedirektøren gjennom sitt sekretariat:

- a. Har oversikt over selskapene med tilhørende vedtekter, selskapsavtaler, tjenesteavtaler og lovverk som holdes à jour.
- b. Etablerer en kontaktrutine med administrasjonen i de øvrige eierkommunene, med vekt på selskaper av stor betydning for kommunen.
- c. Yter en administrativ sekretariatstøtte til de valgte representantene til generalforsamling eller representantskap for å assistere ordfører i forhold til faglige forhåndsavklaringer.

3.4 Kapitalstrukturen

Kapitaliseringen av et selskap, vurdert etter forholdet mellom gjeld (fremmedkapital) og egenkapital, er et vesentlig eierspørsmål. For mye og for lite egenkapital kan medføre effektivitetstap. Ideelt sett bør det for hver virksomhet foretas regelmessige analyser av kapitalstrukturen. Forretningsrisiko, bransjemessige særtrekk, prisen på fremmedkapital og finansiell styrke er alle forhold som må vurderes når virksomhetens kapitalstruktur skal bestemmes.

Vanligvis er verdiskaping over tid det overordnede mål for eier. Dette bør også gjelde for de kommunalt eide virksomheter. Som eier vil kommunen påvirke kapitalstrukturen både gjennom avkastningskrav, forventninger til utbytte, kapitalnedsettelse og ved emisjoner.

Avkastningen fra virksomhetene kan kanaliseres til eier på tre måter: Renter på lån til selskapet, aksjeutbytte, kapitalnedsettelse og verdiøkning av virksomhetenes egenkapital.

For mange av de kommunale eierengasjementene ligger det andre formål enn de avkastningsmessige til grunn for eierskapet. Disse vil kunne gå på bekostning av økonomisk lønnsomhet. Uansett om kommunen velger å prioritere andre verdier i enhetene fremfor økonomiske mål må det forutsettes effektiv drift.

3.5 Eiers løpende avkastning- utbyttepolitikk

I alle selskaper der formålet ikke er politisk, må det stilles krav om avkastning til eier. Den økonomiske risiko kommunen utsetter fellesskapets verdier for gjennom engasjement i ulike selskaper må forsvares gjennom en løpende avkastning. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.

Utbyttet kommunen hever fra sine selskaper går med til å drive kommunens velferdstilbud for innbyggerne. Et økt utbytte setter kommunen i stand til å yte enda bedre eller flere tjenester. Det er derfor god velferdspolitik at kommunen som eier krever avkastning på sine verdier som står i samsvar med risikoen.

Utbyttensnivået skal overveiende ta utgangspunkt i selskapets økonomiske situasjon. Likevel skal eiers kapitalbehov og eiers muligheter for alternativ investering vektlegges i en totalvurdering av utbyttensnivået.

Eiers formål med eierskapet vil danne rammer for utbyttet. Eierskap med politisk formål vil i ingen eller liten grad gi utbytte, mens eierskap som er finansielt motivert vil i høy grad fokusere på avkastningsmål med utbytte.

Når det gjelder selskaper der kommunens eierskap i det vesentlige kan sies å være finansielt motivert, kan et utgangspunkt for fastsettelse av avkastningsmål være kapitalverdimodellen. Til grunn i denne modellen ligger risikofri rente samt en risikopremie ut fra egenskaper ved selskapet. Dette gir uttrykk for kapitalens alternativkostnad.

I de tilfeller der kommunens eierskap er politisk og strategisk motivert, er det viktig at kostnadene med å løse samfunnsoppgavene som disse selskapene har, blir synliggjort. På den måten vil en få belyst hva denne type oppgaver reelt koster kommunen. En må søke å skille ut ressursbruk og grad av måloppnåelse for nærmere definerte mål. Dersom det ikke er mulig å foreta et slikt skille, kan en søke å synliggjøre disse kostnadene gjennom å få frem avvik fra verdimaksimerende mål. Det bør ha en betydelig egenverdi for kommunen å få frem kostnadene ved de samfunnsmessige oppgaver kommunen skal løse.

3.6 Tilsyn og kontroll

3.6.1 Kontrollutvalget skal føre tilsyn med kommunens eierskap

Gjennom kapittel 23 i kommuneloven fikk kontrollutvalget blant annet en ny rolle i forhold til å føre kontroll med kommunens eierskap i selskaper. Forskrift om kontrollutvalg hjemler at utvalget plikter å påse at det gjennomføres kontroll med forvaltning av kommunens eierinteresser og om eierinteressene utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

3.6.2 Selskapskontroll

Kontrollutvalget er ansvarlig for at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. Kommunestyret kan fastsette regler for kontrollutvalgets og revisors kontroll med forvaltning av kommunens interesser i selskapet og fastsette hvilke dokumenter mv. som skal sendes kommunens kontrollutvalg og revisor fra selskapene.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll som skal vedtas av kommunestyret.

3.6.3 Kontrollutvalget bør fokusere på langsiktig eierskap

Det fokuseres i lovverket på kontroll, men kommunens eierinteresser bør også ivaretas gjennom strategiske fremtidsrettede visjoner. Kontrollutvalget bør fokusere på og bidra til at kommunens eierinteresse er langsiktig. Kontrollutvalget kan dermed utfordre og være bidragsyter til at kommunen blir en god eier av samfunnsansvarlige virksomheter.

3.6.4 Kontrollutvalgets og revisors rett til å være til stede i det operative eierorgan
Kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være til stede i representantskaps- og generalforsamlingsmøter i Nesbyen kommunes selskaper, jf. kommunelovens § 23-6.

4. Oversikt over Nesbyen kommunes eierskap

4.1 Mer informasjon om og strategi for de viktigste selskapene

I denne delen presenteres de mest aktuelle selskapene kommunen eier eller har eierandeler i. For det enkelte selskap gis det opplysninger om økonomiske nøkkeltall, formål, styrende organer og rapporteringsrutiner til kommunen.

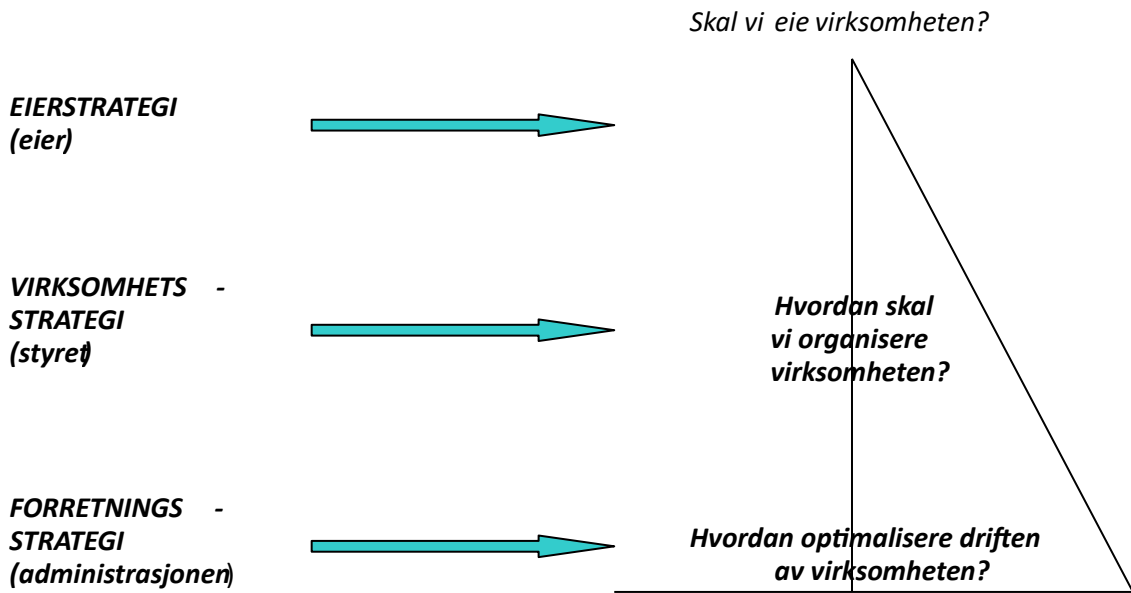
For hvert enkelt selskap er i tillegg Nesbyen kommunes eierstrategi nærmere beskrevet. Med eierstrategi menes de prioriteringer, tiltak og resultatkrav kommunen har overfor det enkelte selskap for å sikre at selskapet ivaretar de målsettinger som eierne har satt.

4.1.1 Eierstrategi

Nesbyen kommune forvalter betydelige verdier gjennom sine ulike selskaper. For å forvalte de store verdiene som kommunen rår over på en best mulig måte, må det etableres en overordnet strategi. Eier bør avklare sitt ståsted i forhold til de ulike selskaper og definere sine forventninger. Det mest sentrale dokumentet i denne sammenheng er vedtektene/selskapsavtalen. I tillegg bør det utarbeides en eierstrategi for det enkelte selskap. Utøvelsen av eierskapet har direkte konsekvenser for selskapenes disponeringer og prestasjoner. Hvis eier ikke stiller krav og ikke har definert målsetninger for sitt eierskap vil virksomhetene ha tilsvarende diffuse målsetninger. Uavhengig av eiermålsetningenes innhold må disse være klart kommunisert.

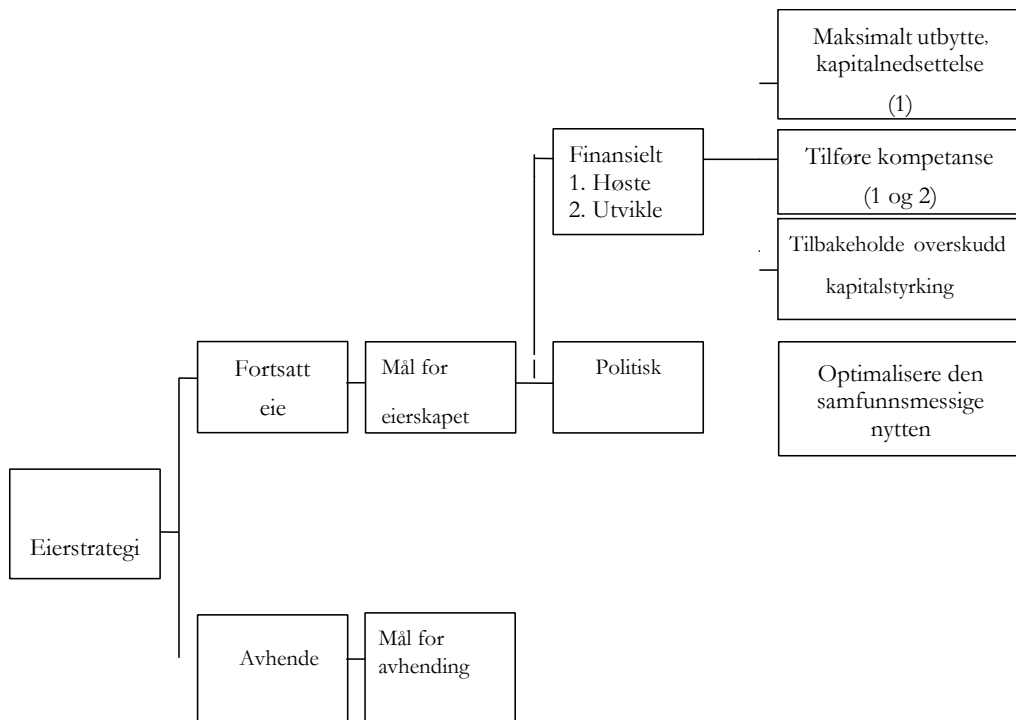
Ikke alle spørsmål knyttet til forvaltning av verdiene i et selskap er et spørsmål for eieren. Når kommunen har valgt å legge en del av sine verdier inn i et selskap medfører dette også en overføring av styringsrett til virksomheten. Selskapets styre og administrasjon skal legge opp virksomhets- og forretningsstrategien innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eier. Det er denne ytre rammen som er eierstrategien, innenfor denne skal selskapet ha betydelig grad av spillerom.

Det mest fundamentale eierspørsmål er spørsmålet om kommunen fortsatt skal være eier. Det er et sett av ulike forhold som inngår i en totalvurdering for å kunne gi svar på et slikt spørsmål. Dersom kommunen bestemmer seg for fortsatt å eie, må strategien for eierskapet konkretiseres. Det er flere ulike måter å forankre en eierstrategi på i selskapet. For det første vil selskapets formålsparagraf tegne opp en ytre ramme. I tillegg vil generalforsamlingsvedtak kunne gi instruksjoner om eiers krav og forventninger. Den løpende kommunikasjon mellom eier og styre er også viktig. Som det er pekt på kan formålet med kommunens eierskap spenne fra et finansielt eierskap, basert på avkastningsbetraktninger, til et politisk eierskap, med fokus på politisk måloppnåelse. Eierstrategien må tydelig ta stilling til slike spørsmål.

En eierstrategi er en politisk viljeserklæring, og bør evalueres med jevne mellomrom. Det politiske flertallets tanker og vurderinger kan endres på samme måte som eksterne vilkår kan gi grunnlag for å endre eierstrategien.

En grunnleggende forutsetning for en aktiv eierstyring er at en klar og presis eierstrategi formuleres for hvert enkelt selskap. Eierstrategien skal beskrive hva kommunen vil oppnå som eier. Det er en del generelle føringer som er retningsgivende ved etableringen av en eierstrategi. Prosessene omkring etableringen av en slik helhetlig eierstrategi kan illustreres ved hjelp av denne figuren.

Etableringen av en eierstrategi bør starte med en kort beskrivelse av den historiske bakgrunnen for eierinteressen i det aktuelle selskapet, samt de senere års utvikling. Deretter bør strategien peke på

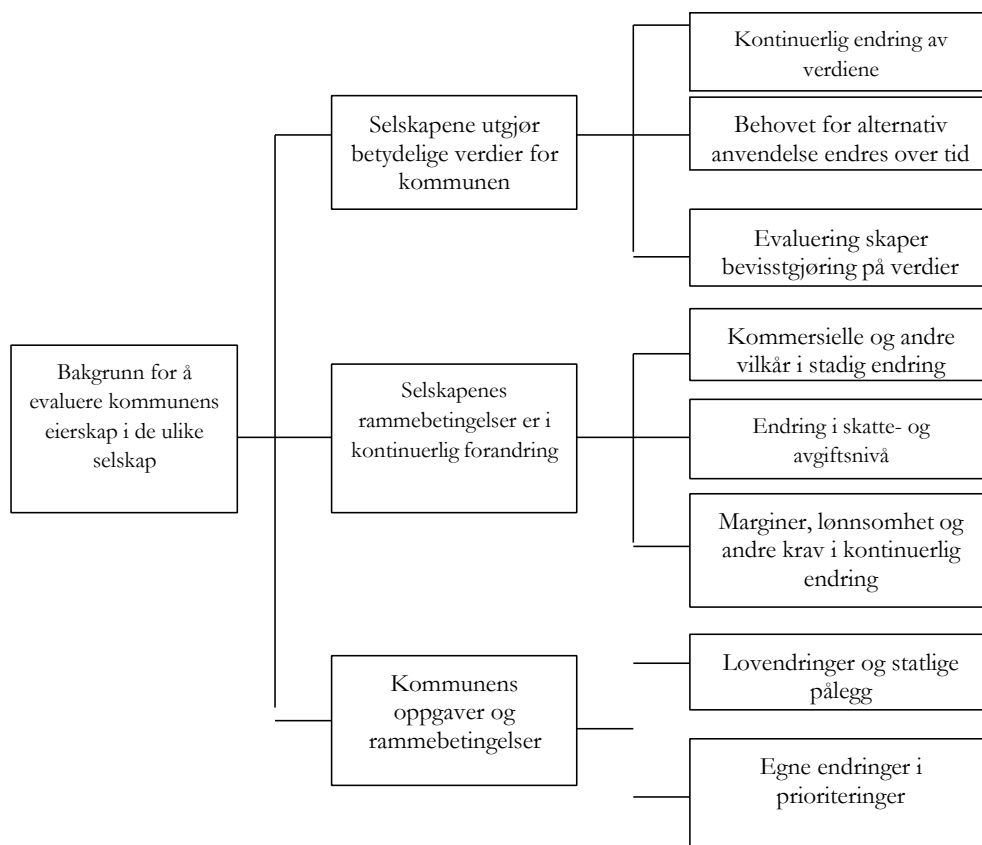

aktuelle punkter for vurderingen av det fremtidige eierskap. Noen eksempler på slike kriterier ved vurderingen av eierskapet er følgende:

- Kapitalbindingssynspunkt – stor kapitalbinding kan anses å ikke være ønskelig for kommunen.
- Oppfølgings- og investeringsbehov – stort behov for aktiv oppfølging med fokus på blant annet ressursbruk samt behov for kapitalinnskudd, kan ofte anses å ikke være ønskelig for kommunen.
- Virksomhetsområdets utvikling og risiko – stort omstillingsbehov og høy risikoprofil gjør fortsatt eierskap mindre attraktivt.
- Samfunnsmessig betydning – stor samfunnsmessig nytte innenfor for eksempel bolig, sysselsetting og lokal næringsutvikling, taler for fortsatt eierskap.
- Lønnsomhet i dag og i fremtiden – god lønnsomhet i dag og i fremtiden gjør fortsatt eierskap attraktivt.

4.1.2 Evaluering av det kommunale eierskapet – Er kommunen den rette eier?

Kommunen bør foreta løpende evalueringer av sitt eierskap. En slik evaluering bør foretas uavhengig av de politiske forhold i kommunen. Behovet for slike løpende evalueringer kan illustreres ved følgende figur:

Vesentlige endringer i forhold som påvirker verdiene, illustrert i figuren ovenfor, kan resultere i at kommunen må endre sin eierstrategi. Dersom markedet bidrar til å utsette kommunens virksomheter for vesentlig økonomisk risiko, og dersom andre aktører kan produsere de aktuelle varer eller tjenester på en bedre måte enn hva kommunens selskap kan, bør kommunen stille spørsmål ved om selskapet skal avhendes.

Kommunen bør ikke bare vurdere eierskapet i relasjon til egne behov, men også i forhold til de behov selskapene vil ha i konkurranse med andre markedsaktører. Relevante spørsmål å stille vil her være om kommunen kan bidra med nødvendig handlingsrom, kompetanse og kapital slik at selskapene får de samme rammevilkår og muligheter til å utvikle seg som andre markedsaktører.

4.2 Kommunale foretak

Det er ikke etablert kommunale foretak i Nesbyen kommune.

4.3 Interkommunalt politisk råd

4.3.1 Interkommunalt politisk råd Hallingdal (Regionrådet)

Eierform

Rådet er et samarbeids- og interesseorgan der alle seks kommunene i Hallingdal er deltakere.

Formål

Rådet skal arbeide for utvikling av regionen med særlig vekt på noen prioriterte satsningsområder. Rådet skal ivareta interessene til regionen overfor fylke, stat og andre organ.

Styringsform og styringsorganer

Representantskapet (Hallingtinget) består av ordførere, varaordførere og tre representanter fra hver kommune.

Kommunens representasjon

Regionrådet består av ordførerne i de 6 kommunene i Hallingdal. Administrasjonssjefene har møte og talerett.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen innbetaler årlig tilskudd.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.4 Kommunalt oppgavefelleskap

Denne formen for samarbeid kom inn i kommuneloven i 2018. Kommunene i Hallingdal har ikke tatt i bruk denne avtaleformen. Men det er flere samarbeid som tidligere kun har vært regulert med en ordinær avtale eller kun er basert på praksis, uten at det har vært klart definert om det er et vertskommunesamarbeid eller annet (men hvor samarbeidet ofte oppfattes som det). Det er derfor behov for å revurdere samarbeidsform og reforhandle avtaler både for eksisterende vertskommuneavtaler og avtaler nevnt nedenfor, slik at kommunene kan inngå nye avtaler som har en hensiktsmessig avtaleform i tråd med tjenestemessige behov, delegering og gjeldende kommunelov.

I tillegg til nåværende vertskommuneavtaler, så gjelder dette bl.a. eierskap, styring og delegering av disse tjenestene:

- a) Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak – SLT (Ål)
- b) Legevakt kveld/helg (Nesbyen/Gol)
- c) Voksenopplæringen - grunnskoleopplæring voksne, opplæring i norsk og samfunnsfag (Gol)
- d) Kombinasjonsklasse – flerspråklige unge (Gol, i samarbeid med fylkeskommunen)
- e) Ungdomslos i videregående skole (Gol, i samarbeid med fylkeskommunen og NAV)
- f) Miljøretta helsevern (Gol)

g) Felles skogbruksleder (Flå/Nesbyen)

4.5 Vertskommune

4.5.1 Hallingdal barneverntjeneste

Formål

Barnevernslova skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Samarbeidsavtalen for Hallingdal barneverntjeneste har som målsettinga et brett fag- og kompetansemiljø og en organisering som på sikt fører til kostnadseffektivisering.

Styringsform og styringsorganer

Vertskommunen Ål kommune, ved kommunedirektør har delegert myndighet. Vertskommunen kan ikke fatte vedtak i saker av prinsipiell art. Prinsipielle saker skal legges fram for Kommunedirektørutvalget for avgjørelse om videre saksgang.

Kommunens økonomiske engasjement

Budsjett og regnskap ligger i det ordinære kommunebudsjettet/regnskapet og er således underlagt de samme rapporteringsrutiner som andre kommunale tjenester.

Rapportering

Hallingdal Barnevernstjeneste ved barnevernleder rapporterer til Kommunedirektørutvalget. Jevnlig rapportering blir også gjort i ulike samarbeidsfora og i de enkelte kommunestyrer.

Kommunens eierstrategi

Kommunens eierskap er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.5.2 NAV Hallingdal

Formål

NAV Hallingdal er et partnerskapssamarbeid mellom Hallingdalskommunene og NAV Vest-Viken. Gol er vertskommune for den kommunale delen av virksomheten.

Formålet med samarbeidsavtalen, som ligger til grunn for etableringen av NAV Hallingdal, er at NAV Hallingdal skal arbeide for å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad. Denne målsettingen er tydelig i NAV Hallingdal sin virksomhetsplan, og skal prege organisasjonen blant annet ved utforming av tjenester.

Styringsform og styringsorganer

Overordnet sett er det partnerskapet, bestående av kommunedirektør for Gol kommune og direktør for NAV Vest-Viken, som har det overordnede ansvaret for NAV Hallingdal. Vertskommunen Gol kommune, ved kommunedirektør, har delegert myndighet. Vertskommunen kan ikke fatte vedtak i saker av prinsipiell art.

I henhold til samarbeidsavtalen er det etablert en styringsgruppe for kommunale tjenester.

Styringsgruppa består av helse- og omsorgslederne i de seks kommunene, samt kommunedirektør for Gol kommune og NAV-leder.

Kommunens økonomiske engasjement

Budsjett og regnskap ligger i det ordinære kommunebudsjettet/regnskapet og er således underlagt de samme rapporteringsrutiner som andre kommunale tjenester. Partene har også inngått en egen

avtale om IPS Ung, som er et tilbud for unge som er under helsebehandling og som har behov for å komme i gang med jobb eller skole.

Rapportering

Gol er vertskommune. NAV-leder rapporterer til Helse- og omsorgslederforum. Jevnlig rapportering blir også gjort i Kommunedirektørutvalget og de enkelte kommunestyre.

Kommunens eierstrategi

Kommunens eierskap er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.5.3 Hallinghelse

Formål

Hallinghelse er et interkommunalt samarbeid med mål om å gi alle innbyggere i Hallingdal likeverdige helsetjenester. Det er etablert et utviklings- og kompetansemiljø som driver prosjekter på vegne av kommunene i Hallingdal. Faglige nettverk og samarbeidsgrupper skal samordnes gjennom Hallinghelse.

Det vises også til avtale om Hallingdal Nattlegevakt og avtale om drift av intermediaære sengeplasser (IMA).

Styringsform og styringsorganer

Vertskommunen Ål kommune ved kommunedirektør har delegert myndighet. Vertskommunen kan ikke fatte vedtak i saker av prinsipiell art. Prinsipielle saker skal legges fram for Kommunedirektørutvalget og Regionrådet for avgjørelse om videre saksgang.

Kommunens økonomiske engasjement

Budsjett og regnskap ligger i det ordinære kommunebudsjettet/regnskapet og er således underlagt de samme rapporteringsrutiner som andre kommunale tjenester.

Rapportering

Ål er vertskommune, med kommunedirektør som ansvarlig for tjenesten. Hallinghelse ved daglig leder rapporterer også til helse- og omsorgslederforum. Jevnlig rapportering blir også gjort i Regionrådet og de enkelte kommunestyre.

Kommunens eierstrategi

Kommunens eierskap er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.5.4 IKT Hallingdal

Formål

Hovedmålet med ny organisering er å formalisere og videreutvikle det eksisterende samarbeidet som gjelder for driftsavdelinga i IKT i Hallingdal. Videre er det målsetting å forbedre styring og bruk av økonomiske ressurser og personell. I tillegg er det målsetting om å beholde, styrke og videreutvikle flest mulig av de positive effektene av det eksisterende samarbeidet.

Styringsform og styringsorganer

Vertskommunesamarbeid, med Gol som vertskommune. Kommunedirektørutvalget er styringsgruppe for samarbeidet.

Kommunens økonomiske engasjement

Budsjett og regnskap ligger i det ordinære kommunebudsjettet/regnskapet og er således underlagt de samme rapporteringsrutiner som andre kommunale tjenester.

Regnskapet føres som eget ansvar i Gol kommune, med egen avdeling for IKT Drift med eget drifts- og investeringsregnskap. Regnskapet på IKT Hallingdal skal vise totale brutto inntekter og utgifter med IKT for hele Hallingdal, og avsluttes ved årets slutt i null ved avregning mot Bundet driftsfond IKT Hallingdal.

Rapportering

Driftsavdelinga følger kvartalsvis rapportering i vertskommune, som videresendes til partene i samarbeidet. Rapportene danner grunnlag for årsmelding til kommunene.

Kommunens eierstrategi

Kommunens eierskap er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.5.5 Hallingdal familie- og krisesenter

Formål

Hallingdal krisesenter skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner, jfr. lov om kommunale krisesentertilbud.

Styringsform og styringsorganer

Vertskommunesamarbeid, med Gol som vertskommune. Kommunedirektørutvalget er styringsgruppe for samarbeidet.

Kommunens økonomiske engasjement

Budsjett og regnskap ligger i det ordinære kommunebudsjettet/regnskapet og er således underlagt de samme rapporteringsrutiner som andre kommunale tjenester.

Rapportering

Tjenesten rapporterer til kommunedirektør.

Kommunens eierstrategi

Kommunens eierskap er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.5.6 Annet vertskommunesamarbeid

- a. Intermediær avdeling Vestreviken HF/Hallingdal sjukestugu (Ål)
- b. Nødnett, legevaktsentral og interkommunal nattlegevakt (Ål)
- c. Nesbyen og Flå kulturskole (Nesbyen)
- d. Felles innkrevingskontor i Hallingdal (Gol)
- e. Spredt avløp og vannområde Hallingdal (Ål)
- f. Barnevernvakt (Gol)

4.6 Interkommunalt samarbeid (IKS)

4.6.1 Hallingdal Renovasjon IKS

Formål (selskapsavtale)

Hallingdal Renovasjon IKS skal ha som formål å drive innsamling og håndtering av husholdningsavfall, næringsavfall og slam med grunnlag i selvkostprinsippet.

Selskapet skal også drive produksjon og salg av energi basert på forbrenning av avfall og andre fornybare ressurser

Selskapet skal være en pådriver for ei positiv miljøretta utvikling innenfor forretningsområdet, og bidra aktivt til utvikling av Hallingdal som "Grønn Region".

Eiere og eierandel

Nesbyen kommune 15,22 %, Hol 19,65 %, Ål 20,9 %, Gol 20,20 %, Flå 4,56 %, Hemsedal 9,82 %, Krødsherad 9,64.

Styringsform og styringsorganer

Representantskapet er øverste organ i selskapet. Representantskapet har 14 medlemmer, slik at hver deltaker velger 2 medlemmer med personlige varamedlemmer. Den enkelte deltaker velger sine medlemmer til representantskapet for kommunestyreperioden. Lov om interkommunale selskap (IKS-loven) gjelder for valg og sammensetning. Representantskapet velger selv leder og nestleder for 2 år om gangen. Deltakerkommunene har instruksjonsmyndighet overfor sine medlemmer til representantskapet.

Selskapet skal ha et styre på 8 medlemmer, inklusiv en representant for de ansatte. Styremedlemmer og varamedlemmer, styret sin leder og nestleder blir valgt av representantskapet for 2 år om gangen. Før valget skal deltakerne komme med forslag til representanter til styret. De ansatte velger sin representant i fellesmøte. Medlemmer av representantskap eller daglig leder kan ikke være medlem av styret.

Endringer av selskapsavtalen

Endring av selskapsavtalen krever tilslutning fra alle deltakerkommunene når det gjelder forhold som er omtalt i lov om interkommunale selskap § 4, 3. ledd. Andre endringer kan vedtas av representantskapet med tilslutning fra minst $\frac{3}{4}$ av stemmene fra deltakerne. Forslag til endring av selskapsavtalen kan fremmes av styret, representantskapet eller en eller flere av eierne.

Kommunens representasjon

I representantskapet møter ordfører og et medlem fra kommunestyret.

Rapporteringsrutiner

Ordføreren får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med representantskapsmøtet.

Kommunens økonomiske engasjement

Nesbyen kommune kjøper tjenester av selskapet som igjen dekkes av forbrukerne etter selvkostprinsippet.

Kommunens eierstrategi

Etter forurensingsloven er norske kommuner pålagt et ansvar for innsamling og behandling av forbruksavfall og håndtering av spesialavfall. For husholdningsavfall har kommunene monopol på tjenestene, mens det for næringsavfall er fri konkurranse. I samarbeid med de andre Hallingdalskommunene og Krødsherad har kommunen opprettet Hallingdal Renovasjon IKS som tar seg av de lovpålagte oppgavene. Denne virksomheten finansieres etter selvkostprinsippet. Det betyr at denne delen av virksomheten skal gå i null og ikke omfattes av noe avkastningskrav. Det er viktig at ingen deler av den konkurranseutsatte delen av virksomheten belastes selvkostområdet. Dette er bakgrunnen for opprettelsen av datterselskapet Retura ValHall AS som tar seg av innsamling av næringsavfallet. Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.2 Viken kommunerevisjon IKS

Formål (selskapsavtale)

Selskapets formål er å utføre lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne etter gjeldende Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) med tilhørende forskrifter. Revisjonsarbeidet

omfatter regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Selskapet utfører også andre tjenester, herunder undersøkelser, så langt dette er forenlig med selskapets oppgaver som revisor.

Selskapet kan påta seg oppdrag for andre enn selskapets deltakere så fremt dette ikke er i strid med gjeldende bestemmelser om revisjon og annen lovgivning.

Selskapet yter også andre former for rådgivning og veiledning relatert til kommunal og fylkeskommunal drift, så langt dette er forenlig med selskapets oppgaver som revisor.

Selskapet har ikke erverv til formål.

Eiere og eierandel

Viken kommunerevisjon IKS er en sammenslåing av tidligere Buskerud kommunerevisjon IKS og Follo distriktsrevisjon IKS. Det er 19 deltakerkommuner med eierandel ifølge fordelingsnøkkel. Nesbyen kommune sin eierandel er 2,7 %.

Styringsform og styringsorganer

Representantskapet er selskapets øverste myndighet og består av én representant fra hver av deltakerne. Hver representant har to personlige vararepresentanter. Valget skjer normalt for en periode på fire (4) år og følger kommunestyrets valgperiode.

Representantskapet velger selv leder og nestleder.

Deltakerne har stemmerett i forhold til sin eierandel. Ved voteringer vektes den enkelte deltakers stemme svarende til deltakernes eierandel i selskapet med utgangspunkt i fremmøtte deltakere.

Styret består av seks (6) medlemmer og tre (3) prioriterte varamedlemmer. Styremedlemmer og vara velges av representantskapet og velges for to år. Styret sitter til nytt styre er valgt. Hvert år velges halvparten av medlemmene. Ett av medlemmene og varamedlemmet velges av og blant de ansatte i selskapet.

Daglig leder har innstillings-, møte- og talerett i styremøter, om styret ikke for det enkelte tilfellet bestemmer noe annet. Hvert styremedlem har en stemme.

Endringer av selskapsavtalen

Selskapsavtalen trer i kraft når den er vedtatt av samtlige eiere. Endringer av selskapsavtalen skal gjøres i tråd med Lov om interkommunale selskaper § 4, 2. ledd.

Representasjon og signatur

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma. Styret kan delegere til daglig leder, eller til daglig leder sammen med ett styremedlem, retten til å tegne firmaet. Slik delegering må meldes til Foretaksregisteret.

Daglig leder representerer selskapet i saker i den daglige driften som faller inn under daglig leders myndighet, jfr. § 11

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen kjøper regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og rådgivingstjenester fra selskapet.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.3 Viken/Buskerud opplæringskontor IKS

Formål (selskapsavtale)

Viken opplæringskontor for offentlig og privat sektor er opplæringskontor i Viken fylkeskommune. Opplæringskontoret OKViken er en fusjon av det som tidligere var opplæringskontorene KOB og OKOS. Med endring i fylkeskommunene så pågår det nå et arbeid i Buskerud fylkeskommune som ikke er ferdig, med organisasjonsendring fra IKS til samarbeidsorgan.

Eiere og eierandeler

Deltakere i selskapet er Viken fylkeskommune og kommunene i Viken.

Eierandelene er beregnet ut fra en andel per 1000 innbyggere, men korrigert etter en formel slik at fylkeskommunen ikke får 50 % av eierandelene. Nesbyen kommune eier 3 andeler i selskapet i Viken (tidligere 5% i Buskerud).

Selskapet er et service- og samarbeidsorgan og har ansvar for planlegging og koordinering av fagopplæring.

Styringsform og styringsorganer

Representantskapet er øverste organ for selskapet. Representantskapet består av ett medlem pr. deltaker. Deltakerne velger representantskapsmedlem for 4 år av gangen. Representantskapet konstituerer seg selv og velger selv sin leder og nestleder. Representantskapsmedlemmene har stemmerett i representantskapet tilsvarende antall eierandeler. Ordinært representantskapsmøte skal holdes årlig innen utgangen av april måned.

Selskapet skal ledes av et styre på 6 representanter med personlige vararepresentanter. To av disse seks representantene med vararepresentant skal velges av og blant lærlingene i lærlingeforumet. Styret skal føre løpende tilsyn med virksomheten og har ansvar for at pålagte oppgaver utføres i henhold til lov, forskrifter og eventuelle pålegg. Styret fatter vedtak med alminnelig flertall. Ved votering i styret teller hver stemme likt.

Daglig leder administrerer virksomheten og har ansvar for at enhver arbeidsoppgave utføres i overensstemmelse med gjeldende bestemmelser og i henhold til de vedtak som er fattet av styret.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.4 Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKT (IKA Kongsberg)

Formål (selskapsavtale)

Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal fungere som arkivdepot for eierne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommuner, og skal kunne motta privatarkiv. Selskapet skal følge Lov om arkiv og forskrifter om offentlige arkiv.

Eiere og eierandel

Selskapet har i 2024 40 eiere – 37 kommuner og 3 fylkeskommuner. Nesbyen eier 1,09%.

Styringsform og styringsorganer

Representantskapet er selskapets øverste myndighet og består av én representant og en vararepresentant fra hver av deltakerne. Valget skjer normalt for en periode på fire (4) år og følger

kommunestyrets valgperiode.

Representantskapet velger selv leder og nestleder.

Styret består av seks 6 medlemmer og en ansattvalgt observatør.

Endringer av selskapsavtalen

Selskapsavtalen trer i kraft når den er vedtatt av samtlige eiere. Endringer av selskapsavtalen skal gjøres i tråd med Lov om interkommunale selskaper § 4, 2. ledd.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen kjøper tjenester fra selskapet.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.5 Sør-Øst 110 IKS (tidligere Vestviken 110 IKS)

Formål (selskapsavtale)

Selskapet skal ivareta samfunnets behov for profesjonell, samordnet og kostnadseffektiv nødalarmring ved brann og ulykker, akutt forurensning og andre kriser gjennom et regionalt samarbeid i brannvesenet og andre nødetater. 110 sentralens geografiske virkeområde vil primært være Sør-Øst politidistrikt.

Selskapets formål er å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med «Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen» § 4-5, § 4-6, § 4-7 og § 6-3.

Dette omfatter:

- Lovpålagte nødalarmtjenester (110)
- Automatiske brannalarmer tilknyttet 110 sentral etter Brannloven med forskrifter, Plan- og bygningsloven med forskrifter og etter vedtak fattet av lokale politiske utvalg/nemnder
- Utalarming og kommunisering med stedlig brannvesen
- Avtaler knyttet til nødalarmsrelaterte tjenester
- Dokumentasjon av innsatser

Eiere og eierandel

Etablerings- og innskuddsår for selskapet var i 2009.

Styringsform og styringsorganer

Det øverste organ for virksomheten er representantskapet. Representantskapet sammensettes med en representant fra hver deltaker, i alt 32 representanter med personlige vararepresentanter.

Representantene har stemmerett i representantskapet i forhold til sin eierandel.

Deltakerkommunene ved sitt respektive kommune/bystyre oppnevner sine representanter for kommunevalgperioden på 4 år, første gang for den gjenstående del av kommunevalgperioden.

Det skal i løpet av året avholdes 2 ordinære representantskapsmøter.

Styret velges av representantskapet utenom de ansattes representanter.

Styret skal ha 7 medlemmer, hvorav et medlem med varamedlem valgt av og blant de fast ansatte.

Endringer av selskapsavtalen

Selskapsavtalen kan endres av representantskapet ved 2/3 flertall hvor annet ikke er fastsatt i lov eller selskapsavtale.

Kommunens representasjon

I representantskapet møter ordføreren.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen kjøper tjenester fra selskapet, gjennom betaling av driftsutgifter basert på eierkommunenes folketall pr 1. januar året før gjeldende regnskapsår.

Rapporteringsrutiner

Ordføreren får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med representantskapsmøtet.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.6 Hallingdal pedagogisk-psykologisk tjeneste og Oppfølgingstjenesten IKS

Formål (selskapsavtale)

Hallingdal PPT og OT IKS (tidligere Nedre Hallingdal PPT og OT IKS) skal ivareta de oppgaver knyttet til spesialundervisning som fremgår av opplæringsloven (samt de til enhver tid gjeldende forskrifter til loven). Tjenestens ansvar omfatter barn i barnehagealder, elever i grunnskole og videregående opplæring samt voksenopplæring. Tjenesten ivaretar også oppgaver knyttet til oppfølgingstjenesten, hjemlet i opplæringsloven.

Tjenestetilbudet til ungdom med rett til videregående opplæring i Hallingdal, skal være likeverdig med PPT- og OT-tilbudet i øvrige deler av fylkeskommunene. Selskapet skal legge til rette for samarbeid med lignende tjenester i fylket.

Selskapet kan kjøpe og selge tjenester innenfor sitt fagområde.

Eiere og eierandel

Navnet på selskapet ble endret etter at Hol kommune ble innlemmet som eierkommune fra 1.1.2024. Eierandel beregnes 50% ut fra folketall og 50% ut fra elevtall i grunnskolen i Hallingdal, endres hvert 5. år. Fylkeskommunen sin eierandel er fast.

Nesbyen 14,86 %, Hol 19,44 %, Gol 22,34 %, Hemsedal 13,24 %, Flå 5,01 % og Buskerud fylkeskommune 25,11 %.

Styringsform og styringsorganer

Selskapets øverste organ er representantskapet. Kommunestyret/fylkestinget i de deltakende kommuner/fylkeskommune oppnevner ett medlem og ett personlig varamedlem hver. Disse velges for 4 år av gangen. Deltakerne har stemmerett i representantskapet i samsvar med sin eier- og ansvarsdel i selskapet. Representantskapet konstituerer seg selv og velger sin leder.

Representantskapet velger styret som består av 5 medlemmer med 3 varamedlemmer.

Representantskapet kan ved egne vedtak beslutte delegasjon til styret.

Styret

Styret består av 5 medlemmer og 3 prioriterte varamedlemmer. Styret er et fagstyre, jf. vedtatte retningslinjer. Styremedlemmer og vara velges av representantskapet og velges for to år.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen mottar tjenester av selskapet.

Rapporteringsrutiner

Ordføreren får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med representantskapsmøtet.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.6.7 Hallingdal brann- og redning IKS

Formål (selskapsavtale)

Kommunene i Hallingdal utenom Hol har inngått avtale med formål om å ha en felles brann- og redningstjeneste, jfr brannvernloven § 9 og § 12.

Selskapet skal ha ansvar for, og myndighet til å ivareta kommunens forpliktelser etter brannvernloven med tilhørende forskrifter, med unntak ifølge loven selv. Selskapet skal treffe vedtak om å delegerer myndighet til daglig leder/brannsjef.

Selskapets oppgaver skal til enhver tid være i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter.

Kommunen kan legge annet arbeid til selskapet så langt dette ikke svekker selskapets evne til å gjennomføre oppgavene etter brannvernloven § 11. På samme vilkår kan selskapet ta på seg andre oppgaver innenfor fagområdet, utover det som er lovpålagt.

Eiere og eierandel

Eiere er Ål 23,4 %, Nesbyen 18,4 %, Gol 24,2 %, Hemsedal 20,9 %, Flå 13,1 %.

Styringsform og styringsorganer

Selskapets øverste organ er representantskapet. Kommunestyret i de deltagende kommuner oppnevner en representant med personlig varamedlem til representantskapet. Styret skal ha 7 medlemmer. Representantskapet skal velge 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. 2 av medlemmene med personlige varamedlemmer skal velges av og blant ansatte i selskapet. Representantskapet velger leder og nestleder.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen utbetaler tilskudd til driften etter fordelingsnøkkel basert på folketall og brannobjekter.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.7 Aksjeselskap

4.7.1 Vidju Holding AS

Formål

Vidju Holding AS skal eie, forvalte og videreutvikle verdiene i datterselskaper og andre tilknyttede selskaper. Selskapet skal drive og videreutvikle pålitelig energi- og bredbåndsinfrastruktur, og å utvikle tjenester og produkter der vi kan utnytte eksisterende infrastruktur og kompetanse. Vidju Holding AS kan, direkte eller gjennom datterselskaper, delta i annen forretningsvirksomhet som hører naturlig inn under eller er beslektet med virksomheten.

Eiere og eierandel

Generalforsamlingen vedtok 28.6.2024 en kapitalforhøyelse i forbindelse med en emisjon med Hemsedal Kraftnett, som gir en endret eierandel for alle kommunene mens verdien av aksjeposten er den samme som før emisjonen.

Før kapitalforhøyelsen	Innskudd		Etter kapitalforhøyelsen	
	Eierandel	Verdi	HEH AS	Verdi

Hol kommune	29,9 %	248 876		248 876	24,8 %
Ål kommune	24,9 %	207 410		207 410	20,6 %
Gol kommune	21,9 %	182 514		182 514	18,2 %
Hemsedal kommune	0,4 %	2 998	171 805	174 803	17,4 %
Nesbyen kommune	16,9 %	141 049		141 049	14,0 %
Flå kommune	6,0 %	49 792		49 792	5,0 %
Sum Vidju Holding AS	100,0 %	832 639	171 805	1 004 444	100,0 %

Følgende selskaper inngår i konsernet pr november 2024.:

Vidju Eiendom AS	100 %
Hallingdal Teleservice AS	100 %
Hallingdal Bio Energi AS	100 %
Snøgg Fiber AS	75,5 %
Bruse AS	75 %
Halling Konsult AS	81,82 %

Vidju Holding AS er i tillegg tilknyttet flg. selskaper utenfor konsernet (eierandel på mindre enn 50,1%):

Selskap	Vidju Holdings eierandel
Hallingdal Kraftnett AS / Føie AS	50 %
Flå IT Senter AS	50 %
Skoll AS	33,3 %
Hallingdal Trepellets AS	30,8 %
Kittilsviken Kraftverk AS	20 %
Torpomoen Utvikling AS	18 %
Hallingdal Næringshage AS	15 %
ATB-Nett AS	14,3 %
Dele Health Tech AS	10,3 %
Praetexo Inc	10 %
Gol Stavkyrkje AS	0,3 %
Hemsedal Bioenergi AS	(33,3 % via datterselskapet Hallingdal Bio Energi AS)
Numedal Fiber AS	(25 % via datterselskapet Snøgg Fiber AS)
Tårnselskapet Holding AS	(2,45 % via datterselskapet Bruse AS)
(I tillegg har Vidju Holding «mikroskopisk» eierandel i Visit Geilo AS og Visit Gol AS)	

Styringsform og styringsorganer

Eierkommunene kan nominere sine kandidater for generalforsamlingen, som velger eiernes representanter til styret. Styret består av 8 medlemmer med personlige vararepresentanter, inkl. 2 som velges av og blant de ansatte. Det velges en representant fra hver av kommunene Hol, Ål, Gol, Nesbyen, Hemsedal og Flå. Generalforsamlingen velger styrets leder og nestleder.

Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av mai.

Rapporteringsrutiner

Ordføreren får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med generalforsamlingen.

Kommunestyret drøfter saker som skal behandles i generalforsamlingen. Ordføreren får tilsendt kopi av møteinnkalling og protokoll til styremøter.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen har ikke noe direkte økonomisk engasjement i selskapet. Selskapet er selv ansvarlig for sine disposisjoner.

Kommunens eierstrategi

Vidju Holding AS skal drive og videreutvikle pålitelig energi- og bredbåndsinfrastruktur, og å utvikle tjenester og produkter der en kan utnytte eksisterende infrastruktur og kompetanse.

Driften skal skje på en kostnadseffektiv måte som øker verdiskapningen til eierne.

Nesbyen kommune og de øvrige eierne har inngått aksjonæravtale hvor det bl.a. framgår at det ikke skal tas ut utbytte fra selskapet. Så lenge aksjonæravtalen ikke endres på dette punkt er eierskapet tjenesteproduksjonsmessig og politisk motivert. Endring av aksjonæravtalen forutsetter at det gjøres likelydende vedtak hos alle eierne.

4.7.2 Vardar AS

Formål

Selskapets formål er:

- Å investere i virksomheter innen kraftbransjen og i beslektede og utfyllende virksomheter.
- Å investere i andre selskaper for å bidra til utvikling og kompetanseoppbygging innen alternativ energi.
- Produksjon av elektrisk energi.

Eiere og eierandel

Kommunene i Buskerud er eiere, inkl. tidligere Røyken kommune (nå Asker kommune). Aksjefordelingen ble sist endret i 2020.

Vardar AS inngår i et konsern med totalt 7 selskaper. Vardar AS har 4 datterselskaper.

Nesbyen kommune eier 0,72% av aksjene i selskapet.

Styringsform og styringsrutiner

Styret består av inntil 5 medlemmer etter generalforsamlingens nærmere beslutning. På generalforsamlingen har hver aksje en stemme.

Generalforsamlingen velger styrets leder og nestleder for 2 år om gangen.

Rapporteringsrutiner

Ordinær generalforsamling avholdes innen utgangen av juni.

Kommunens økonomiske engasjement

Eierskapet er politisk og forretningsmessig motivert.

Kommunens eierstrategi

Vardar AS er et energikonsern som gjør langsiktig investering i fornybar energi og tradisjonell energiforsyning. Selskapet er eid av 19 kommuner og har mål om utbytte for eierkommunene. Utbyttet er med på å finansiere kommunale primær oppgaver.

4.7.3 Vinn Hallingdal AS

Vinn Hallingdal AS er morselskap med Vinn Hallingdal Arbeid og Inkludering AS som heleid datterselskap.

Formål

Selskapets formål er å ivareta eierkommunenes behov for arbeidstreningstilbud og varige arbeidsplasser for mennesker med bistandsbehov av midlertidig eller varig karakter. Det kan også gis ekspertbistand ved sykefravær for å styrke tilhørighet til jobb.

Eiere og eierandel

Nesbyen kommune 12 %, Hol 28 %, Ål 24 %, Gol 28 %, Flå 4 %, Hemsedal 4 %

Styringsform og styringsorganer

Styret består av 5 representanter med personlige vararepresentanter. Eierkommunene velger 3 representanter med personlige vararepresentanter. To representanter velges av og blant selskapets fast ansatte arbeidsledere. Styrerepresentantene velges normalt for 2 år om gangen for kommunevalgperiodens varighet.

Generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av april. På generalforsamlingen har hver aksje en stemme.

Rapporteringsrutiner

Ordføreren får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med generalforsamlingen.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen har 3 plasser i VTA- varig tilrettelagt arbeid- samme antall plasser som antall aksjer i VINN. Disse plassene forplikter Nesbyen kommune for ved å betale 35 % kommunalt tilskudd (ref. avtale med eierkommunene).

Nesbyen kommune kan til tider kjøpe flere tilrettelagte arbeidsplasser for innbyggerne sine, dersom det er behov for dette. Kommunen har for øvrig ikke noe direkte økonomisk engasjement i selskapet. Selskapet er selv ansvarlig for sine disposisjoner.

Kommunens eierstrategi

Som arbeidsmarkedsbedrift har Vinn AS ikke lov til å betale utbytte til sine eiere. Selskapet er imidlertid viktig for Nesbyen kommune slik at vi kan tilby tilrettelagte arbeidsplasser for våre innbyggere som har behov for dette. Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.7.4 Nesbyen Turist- og Næringssservice AS (NTN)

Formål

Selskapet har følgende mål og hovedoppgaver:

- Utvikle og synliggjøre reiselivstilbud og aktiviteter
- Profilere selskapets eiere og yte tjenester overfor dem
- Øke handel og antall overnattinger
- Drift og utvikling av Turistkontoret
- Enkelte spesifiserte næringsoppgaver for Nesbyen kommune knyttet opp mot årlig driftstilskudd
- Være et forum for næringsdrivende og arrangere møter/seminarer som har allmenn interesse

- Være bindeledd mellom Nesbyen kommune og næringslivet i kommunen

Eiere og eierandel

Nesbyen kommune eier 24%, Nesbyen Turist- og Næringssservice AS 24%, Heilt Bygg AS 3%, øvrige aksjonærer 49 %

Styringsform og styringsorganer

Styret består av fem medlemmer og to varamedlemmer.

Kommunen har ett medlem i styret.

Rapporteringsrutiner

Ingen dokumenter fra generalforsamling mottatt, jf. vedtekter § 9 om årlig generalforsamling innen 1. juli.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen gir et fast årlig driftstilskudd. I tillegg kan det gis tilskudd til prosjekter som f.eks. Bolyst.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er i hovedsakelig politisk motivert. Selskapet skal være bindeledd mellom kommunen og næringslivet og bidra til å sikre at hovedoppgavene blir utført.

4.8 Stiftelser

4.8.1 Stiftelsen Buskerudmuseet

Formål

Buskerudmuseet skal drive museumsvirksomhet med fokus på forvaltning, kunnskapsutvikling, formidling og utvikling av kunst, kultur og naturhistorie.

Eiere og eierandel

Buskerudmuseet er en konsolidert museumsstiftelse bestående av 13 avdelinger med til sammen 19 besøkssteder.

Stiftelsen er selveiende.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen gir årlig tilskudd til driften.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.8.2 Nesbyen Frivilligsentral

Formål

Nesbyen frivilligsentral har som formål å styrke den frivillige innsatsen i Nesbyen kommune gjennom å:

- Iverksette aktiviteter som styrker nærmiljøet i kommunen
- Være et naturlig møtepunkt for alle typer frivillig innsats
- Formidle kontakt mellom frivillige og brukere av frivillige tjenester
- Etablere kontakt på tvers av generasjoner og kulturer

- Være pådriver og tilrettelegger under oppstart av ulike aktiviteter og prosjekter som er basert på frivillig innsats

Gjennom samarbeid med ulike aktører skal frivilligsentralen være et supplement til annet eksisterende frivillig arbeid og et tillegg til offentlig virksomhet.

Eiere og eierandel

Nesbyen kommune deltar i stiftelsen sammen med en rekke lokale lag og organisasjoner. Stiftelsen er selveiende.

Styringsform og styringsorganer

Styret har et medlem valgt fra Nesbyen kommune.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen gir årlig tilskudd til driften.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.8.3 Stiftelsen Hallingspranget

Formål

Turstien skal bidra til et levende og attraktivt sentrum gjennom å binde fjellet og sentrum sammen og gi en aktivitet og naturopplevelse som passer for hele familien. Målet om å være en nasjonalt ledende sykkeldestinasjon vil gi økonomiske ringvirkninger for kommunen og regionen.

Eiere og eierandel

Nesbyen kommune deltar i stiftelsen sammen med en rekke lokale lag og organisasjoner. Stiftelsen er selveiende.

Styringsform og styringsorganer

Styret har to medlemmer valgt fra Nesbyen kommune.

Kommunens økonomiske engasjement

Nesbyen kommune har ingen økonomiske forpliktelser.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.9 Andre selskap og samarbeid

4.9.1 Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Formål

Selskapets formål er å ivareta medlemmenes behov for tjenstepensjonsordninger. Selskapet kan også enten selv eller gjennom deltakelse i andre selskaper tilby andre pensjons- og forsikringsprodukter, og kan delta i eller drive enhver virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet og enhver annen virksomhet som er tillatt for livsforsikringsselskaper, herunder administrasjon og forvaltning av pensjonskasser.

Eiere og eierandeler

KLP er et gjensidig selskap som innebærer at eierne og kundene er identiske og dermed har sammenfallende interesser. Selskapet ble stiftet som et interkommunalt selskap.

Styringsform og styringsorganer

Styret består av åtte medlemmer med inntil like mange varamedlemmer. I tillegg oppnevnes to observatører, jfr. 8. ledd.

Kommunens representasjon er på eiermøter/generalforsamling.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen innbetaler egenkapitalinnskudd. Alt overskudd i KLP tilbakeføres i prinsippet til kundene/eierne. Det skjer i form av styrking av bl.a. KLP's soliditet, og gjennom direkte tilbakeføring av overskudd til kundenes premiefond.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.9.2 Hallingdal Etablerersenter

Formål

Selskapet skal gi uavhengig og gratis veiledning til personer som vil starte eller videreutvikle egen forretningsvirksomhet

Eierform

Hallingdal etablerersenter blir finansiert av kommune i Hallingdal og er et samarbeid mellom kommunene, fylket, Innovasjon Norge og Hallingdal Næringshage.

Styringsform og styringsorganer

Ledes av et fagråd bestående av 6 medlemmer fra kommunene, regionrådet, Innovasjon Norge og næringslivet.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen innbetaler årlig tilskudd.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig motivert.

4.9.3 Lands sammenslutningen av vasskraftkommuner (LVK)

Formål

Organisasjonen ivaretar medlemskommunenes interesser i alle saker om kraftutbygging, energi, kommuneøkonomi og naturmiljø.

Eierform

Organisasjonen har om lag 160 medlemskommuner.

Styringsform og styringsorganer

Landsmøte er organisasjonens øverste organ. Landsstyret velges av landsmøte og er øverste organ mellom landsmøtene.

Ordfører eller den som er gitt delegert fullmakt kan delta på landsmøte med en stemme.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen innbetaler årlig medlemskontingent.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.9.4 Forum nye Bergensbanen

Formål

Interesseorganisasjon med formål å arbeide for modernisering av Bergensbanen og bygging av Ringeriksbanen.

Eierform

Medlemsorganisasjon for kommuner og fylkeskommuner langs Bergensbanen.

Styringsform og styringsorganer

Organisasjonen har et styre/arbeidsutvalg med 6 medlemmer.
Ordfører er medlem.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunen innbetaler årlig medlemskontingent.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er politisk motivert.

4.9.5 Biblioteksentralen SA

Formål

Å være et serviceorgan for og hovedleverandør av produkter og tjenester til offentlige bibliotek, skoler og andre offentlige institusjoner. I tillegg kan Biblioteksentralen etablere og investere i virksomheter med det formål å betjene det totale bok-, informasjons- og kunnskapsmarkedet.

Eierform

Biblioteksentralen SA er i et konsern med 4 datterselskaper. Kommunene eier minst 1 andel for hver 1200 innbyggere, men minst 1 andel. Selskapet ble etablert i 1952 og består av over 350 kommuner og alle fylkeskommuner.

Styringsform og styringsorganer

Selskapet har et styre med 7 medlemmer. 5 medlemmer velges på årsmøte og 2 velges blant de ansatte.

Årsmøte holdes innen utgangen av april.

Kommunens økonomiske engasjement

Kommunens ansvar er begrenset til andelskapitalen.

Kommunens eierstrategi

Eierskapet er tjenesteproduksjonsmessig og politisk motivert.

4.9.6 Kommunens kraftressurser

Andelskraft

Nesbyen kommune eier 16,9 % av 2/21 av kraftproduksjonen i Hallingdalselva. Noe brukes på egne kommunale bygg, resten selges.

Konsesjonskraft og erstatningskraft

Nesbyen kommune har en liten del av dette.

Konsesjonsavgifter

Dette er avgift til stat og berørte kommuner som konsesjonær (utbygger) er pålagt i konsesjonsbetingelser i forbindelse med kraftutbygginger.

5. Handlingsplan/tiltak

Følgende punkter må innarbeides i kommunens kvalitetssystem med årshjul:

- Oppdatering av eierskapsmeldingen del I skal skje hvert 4. år, med politisk behandling i oktober/november.
- Oppdatering av eierskapsmeldingen del II skal skje hvert år, med politisk behandling i oktober/november.
- Det avholdes årlig strategikonferanse for kommunestyret i mai/juni.
- Rapportering/presentasjon fra de største selskapene holdes i kommunestyret minst hvert 4. år, så snart som mulig etter kommunevalget.
- Skriftlig rapportering fra selskapene, som årsmelding med regnskap m.m., legges fram som referatsaker når de foreligger.
- Eierskap som tema inngår i folkevalgtopplæringen minimum hvert fjerde år.
- Det formaliseres en prosess for hvordan styrekandidater fremmes til selskaper hvor Nesbyen kommune har eierandel.
- Oversikt over kommunens eierskap gjøres tilgjengelig via kommunens nettsider.